T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞANLIURFA İLİNDE ANTEP FISTIĞININ ÖNEMİ VE PERİYODİSİTENİN ETKİLERİ

Özlem ÇEÇAN

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

ŞANLIURFA
2022

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET i
ABSTRACT ii
TEŞEKKÜR iii
ŞEKİLLER DİZİNİ iv
ÇİZELGELER DİZİNİ v
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ vi
1. GİRİŞ 7
1.1. Araştırmanın Amacı 7
1.2. Araştımanın Kapsamı 7
1.3. Periyodisite Nedir ve Verime Olan Olumsuz Etkileri Nasıl Engellenir 8
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR 9
2.1. Bu Bölümde Antep Fıstığı ile İlgili Yapılan Çalışmalar Sunulmuştur. 9
3. MATERYAL ve YÖNTEM 13
3.1. Materyal 13
3.2. Yöntem 13
3.2.1. Verilerin analizinde kullanılan yöntemler 14
3.2.2. Araştırma bölgesinin belirlenmesi 14
3.2.3. Araştırma bölgesine ait bilgiler 14
3.4. Antep Fıstığı Ağaç Özellikleri 17
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA 18
4.1. Üreticilerin Sosyo-Demografik Özellikleri 18
4.2. Üreticilerin İşletmelerine Ait Özellikler 24
4.3. Antep Fıstığı Üretimine Yönelik Mali Bilgiler 28
4.4. Antep Fıstığı Üretimine Yönelik Bilgiler 31
4.5. Antep Fıstığında Periyodisiteye Ait Bilgiler 33
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER 38
KAYNAKLAR 40
ÖZGEÇMİŞ 42
EKLER 43
EK-1 Antep Fıstığı Üreticilerine Sorulan Anket Soruları 43

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ŞANLIURFA İLİNDE ANTEP FISTIĞININ ÖNEMİ VE PERİYODİSİTENİN ETKİLERİ

Özlem ÇEÇAN

Harran Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Turan BİNİCİ
Yıl: 2022, Sayfa:50

Bu çalışma; Şanlıurfa il ve merkez ilçelerinde antep fıstığı üretimi yapan üreticilerin verim kaybına uğramasına neden olan periyodisite hakkındaki bilgilerini ve mücadele yöntemlerini tespit ederek değerlendirmek amacı ile 140 üretici ile sahada yüz yüze görüşülerek anket çalışması olarak yapılmıştır. Anket sonucu elde edilen bulgular SPSS analiz programında değerlendirilmiştir. Antep fıstığı üreticileri ile yapılan anket formu beş bölümden ve 54 sorudan oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde üreticilerin sosyo-demografik durumları, ikinci bölümde, işletmelerine ait özellikler, üçüncü bölümde antep fıstığı üretimine ait mali bilgiler, dördüncü bölüm antep fıstığı üretimine ait bilgileri ve son olarakta beşinci bölümde antepfıstığında periyodisite ile ilgili sorular yer almaktadır. Anket sonucu elde edilen verilere göre üreticilerin tamamının periyodisite hakkında bilgi sahibi olduğu, periyodisitenin etkilerini aza indirmek amacı ile sulama, budama, gübreleme gibi kültürel işlemler yaptığı tespit edilmiştir. Yapılan kültürel uygulamalar içerisinde sulamanın periyodisiteyi önemli oranda azalttığı görülmüştür. Ayrıca periyodisitenin antep fıstığının piyasa fiyatı üzerine etki ederek üreticinin kazancını etkilemektedir. Sulama yapabilen üreticilerin her yıl ürün alabildiği dolayısıyla bahçesine daha iyi bakım yaptığı görülmüştür. Ankete katılan üreticilerin kültürel işlemleri genellikle hizmet alımı şeklinde yaptırdıkları aile işletmesi olarak çalışmadıkları görülmüştür. Sonuç olarak üreticilerimizin periyodisite hakkında bilgilerinin eksik olmadığı bu olumsuzluğu en aza indirmenin en etkili yolunun sulama olduğu bilinmektedir. Bu amaçla tarımsal sulama projeleri içerisine antep fıstığı üretim alanlarının dahil edilmesi gerekmektedir. Periyodisite verim üzerinde olumsuz etkiler yaptığından ürünün var yılında değer kaybetmemesi adına Lisanslı depoculuk gibi yatırımların ön plana çıkartılarak üreticinin korunması şarttır. Şanlıurfa ili antep fıstığı üretiminde birinci sırada yer almasına rağmen piyasa fiyatlarının belirlenmesinde söz sahibi olamamıştır. Bu olumsuz durumu aşabilmek adına kooperatifler, birlikler ve dernekler kurularak üretici hakları korunmalıdır.

ANAHTAR KELİMELER: Antep fıstığı, Periyodisite, Sulama, Maliyet Analizi, Tarımsal Yayım

ABSTRACT

MSc Thesis

THE IMPORTANCE OF PISTACHIO IN SANLIURFA AND THE EFFECTS OF PERIODICITY

Özlem ÇEÇAN

Harran University
Institute of Science
Department of Agricultural Economics

Supervisor: Prof. Dr. Turan BİNİCİ
Year: 2022, Page:50

This work; In order to determine and evaluate the knowledge of the producers of pistachio production in the province and central districts of Şanlıurfa about periodicity, which causes loss of yield, and their control methods, it was conducted as a survey study by interviewing 140 producers in the field. The findings obtained as a result of the survey were evaluated in the SPSS analysis program. The questionnaire made with pistachio producers consists of five parts and 54 questions. In the first part of the questionnaire, the socio-demographic status of the producers, in the second part, the characteristics of their enterprises, in the third part, the financial information about the pistachio production, in the fourth part the information about the pistachio production, and finally in the fifth part, the questions about the periodicity in pistachio. According to the data obtained as a result of the survey, it has been determined that all of the producers have knowledge about periodicity and they carry out cultural operations such as irrigation, pruning and fertilization in order to minimize the effects of periodicity. It has been observed that irrigation reduces the periodicity significantly among the cultural practices. In addition, periodicity affects the producer's earnings by affecting the market price of pistachios. It has been seen that the producers who can irrigate can get products every year, so they take better care of their garden. It has been observed that the producers participating in the survey do not operate as a family business, where they usually have cultural operations in the form of service procurement. As a result, it is known that irrigation is the most effective way to minimize this negativity, where our producers' knowledge about periodicity is not lacking. For this purpose, pistachio production areas should be included in agricultural irrigation projects. Since periodicity has negative effects on yield, it is essential to protect the producer by highlighting investments such as licensed warehousing in order to prevent the product from losing value in the current year. Although Şanlıurfa ranks first in pistachio production, it could not have a say in determining market prices. In order to overcome this negative situation, producers' rights should be protected by establishing cooperatives, unions and associations.

KEYWORDS: Pistachio, Periodicity, Irrigation, Cost Analysis, Agricultural extension

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının seçimi, planlanmasında ve yürütülmesinde, benden ilgi ve yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve hoşgörüsünden yararlandığım ve beni sabırla dinleyen her türlü konuda yardımda bulunan değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Turan Binici'ye ve Dr. Öğretim Üyesi Fatma ÖCAL KARA'ya teşekkür ederim.

Bilgi ve deneyimleriyle bana destek veren değerli hocalarım Ziraat Yüksek Mühendisi İsmail RASTGELDİ' ye, Ziraat Yüksek Mühendisi Erdal KÜÇÜK' e, Jeoloji Mühendisi İbrahim AYDENİZ' e, Ziraat Mühendisi Ceylan ERİŞ' e ve anket çalışmama katılan antep fıstığı üreticilerine teşekkür ederim. Beni bugünlere getiren maddi ve manevi her konuda desteklerini gördüğüm ailemin bütün fertlerine teşekkür ederim.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 3.1.Şanlıurfa iklim Verileri 15
Şekil 3.2. Şanlıurfa sıcaklık Verileri 16
Şekil 3.3. Şanlıurfa iklim tablosu 16

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 1.1. Dünya Antep Fıstığı Üretimi ... 3
Çizelge 1.2. 2020 Yılı İtibarıyla Antep Fıstığı Üretimi ve Verim ... 3
Çizelge 1.3. Türkiye Antep Fıstığı Üretim İstatistikleri ... 4
Çizelge 1.4. Türkiye İllere Göre Antep Fıstığı Üretim İstatistikleri ... 5
Çizelge 1.5 2022 Yılı Şanlıurfa İli Çiftçi Kayıt Sistemine Kayıtlı Antep Fıstığı Üretici Dağılımı ... 5
Çizelge 1.6 Şanlıurfa İlçeleri Antep Fıstığı Üretim Alanı İstatistikleri ... 6
Çizelge 1.7 Şanlıurfa Antep Fıstığı Üretim İstatistikleri ... 6
Çizelge 4.1 Ankete Katılan Üreticilerin Yaşı ... 18
Çizelge 4.2 Ankete Katılan Üreticilerin Cinsiyet ve Medeni Durumları ... 18
Çizelge 4.3 Ankete Katılan Üreticilerin Aile Yapısı ... 19
Çizelge 4.4 Ankete Katılan Üreticilerin Eğitim Durumları ... 19
Çizelge 4.5 Ankete Katılan Üretici Eşlerinin Eğitim Durumları ... 20
Çizelge 4.6 Ankete Katılan Üreticilerin Gelir Kaynağı Durumları ... 20
Çizelge 4.7 Ailede Çiftçilik ile Uğraşan Birey Sayısı Durumları ... 21
Çizelge 4.8 Üreticilerin Ailede Tarım Dışı İşlerle Uğraşan Birey Sayısı Durumları ... 21
Çizelge 4.9 Ankete katılan üreticilerin ailede toplam çalışma durumları ... 22
Çizelge 4.10 Ankete Katılan Üreticilerin Sosyal güvence Bilgisi ... 22
Çizelge 4.11 Üreticilerin Sosyal Güvence Türü ... 22
Çizelge 4.12 Üreticilerin ÇKS ve Üretici Örgütlerine Üyelik Durumu ... 23
Çizelge 4.13 Üreticilerin Üretici Örgütlerine Üyelik Durumları ... 23
Çizelge 4.14 Üreticilerin Antep Fıstığı Eğitimi Alma Durumları ... 24
Çizelge 4.15 Üreticilerin Tarımsal Faaliyetlerine Üyelik Gereklilik Durumları ... 24
Çizelge 4.16 Üreticilerin Antep Fıstığı Üretim Alanları ... 24
Çizelge 4.17 Üreticilerin Tarımsal Kredi Kullanım Durumu ... 25
Çizelge 4.18 Üreticilerin Arazi Sulama Yöntemleri ... 25
Çizelge 4.19 Üreticilerin Araziyi İşleme, Bakım ve İlaçlama Durumları ... 26
Çizelge 4.20 Üreticilerin Toprak Hazırlığı Durumları ... 28
Çizelge 4.21 Üreticilerin Hasat Esnasında İşgücü Kullanımları ... 28
Çizelge 4.22 Üreticilerin Meyve Olduğu Dönemdeki Toplam Masraf Durumları ... 29
Çizelge 4.23 Üreticilerin Meyve Olduğu Dönemdeki Toplam Masraf Durumları ... 30
Çizelge 4.24 Üreticilerin Desteklemeye Başvurma Durumları ... 31
Çizelge 4.25 Üreticilerin Destekleme Durumları ... 31
Çizelge 4.26 Üreticilerin Desteklemeyi Talep Etmeme Durumları ... 32
Çizelge 4.27 Ankete Katılan Üreticilerin Antep Fıstığını Satış Yeri Durumları ... 32
Çizelge 4.28 Üreticilerin Antep Fıstığının Satış Yerleri Tercih Durumları ... 33
Çizelge 4.29 Antep Fıstığının Satış Zamanı ve Bedelini Belirleme Durumları ... 33
Çizelge 4.30 İklim Olaylarından Üretimi Olumsuz Etkileyenler ... 34
Çizelge 4.31 Üreticilerin Periyodisite Hakkında Bilgi Durumları ... 34
Çizelge 4.32 Üreticilerin Periyodisiteye Önlem Alma Durumları ... 35
Çizelge 4.33 Üreticilerin Periyodisiteyi Önlemeye Yönelik Kullandıkları Yöntemler ve Etki Durumları ... 36
Çizelge 4.34 Üreticilerin Antep Fıstığında Sulama İmkanı Durumları ... 36
Çizelge 4.35 Ankete Katılan Üreticilerin Antep Fıstığında Periyodisiteyi Önlemeye Yönelik Kullanılan Yöntemler ve Etki Durumları ... 37
Çizelge 4.36 Üreticilerin Toprak Analizi Yapma ve Hasat Zamanı Durumları ... 37

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	Ana Bilim Dalı
AKS	Arıcılık Kayıt Sistemi
CO_2	Karbondioksit
ÇKS	Çiftçi kayıt sistemi
€	Euro
FAO	Gıda ve Tarım Örgütü
FAOSTAT	Gıda ve Tarım Örgütü İstatistikleri
GAP	Güney Doğu Anadolu Projesi
H	Hipotez
KW	Kilowat (1 KW = 10^3 W)
L	Litre
m^2	Metrekare
m^3	Metrekü p
mL	Millilitre
ÖKS	Örtü Altı Kayıt sistemi
SPSS	Statistical Programme for Social Scienses
SWOT	Güçlü, Zayıf, Fırsat ve Tehdit
TARSİM	Tarım Sigortaları Havuzu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Antep fıstığı, ilk olarak Etiler zamanında Anadolu'da yetiştirilmeye başlamıştır. Kral sofralarında var olduğu, geçmişten günümüze kültür çeşitlerinin bulunduğu ve meyve kıymetinin bilindiği belirtilmektedir. Antep fıstığının Plenchon tarafından kültüre alınması ile çok eski olduğu bilinmektedir. Antepfıstığının Türkiye'de yaygınlaşmasının sebepleri arasında, Anadolu'nun anavatanı olması ve iklim ve toprak varlığına uyum sağlayacak ticari bir şekilde yetişebilmesi sayılabilmektedir (Özbek, 1978; akt. Yılmaz, 2022).

Pistacia türlerinin büyük bir kısmı genellikle Orta Asya gen merkezinde bulunmaktadır. Buna rağmen antep fıstığı yetiştiriciliğinde bugüne kadar ciddi bir gelişme olmamıştır. Verimsiz alanlarda bile sulanmadan ekonomik getirisi olan ve insan beslenmesi açısından besin değeri yüksek olan bu meyve "altın ağacı", "yeşil altın" ve "meyvelerin kralı ve kralların meyvesi" olarak da yazılı kaynaklarda geçmektedir (Ayfer, 1990).

Pistacia familyasını oluşturan 11 çeşit içerisinde, ekonomik getiri amaçlı üretimi yapılan tek tür antep fıstığı(*Pistacia vera* L.) dır (Ak ve Açar, 2001). *Pistacia vera* L. iklimsel isteklerinden dolayı dünya üzerinde sınırlı alanlarda yetişebilmektedir. Bu tür; Türkiye, Kuzeybatı Hindistan, İran, Afganistan, Suriye ve diğer Yakın Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yüzyıllardan beri yetiştirilmektedir (Ak, 1992).

Son yıllarda dünya üzerinde birçok ülke antep fıstığı yetiştiriciliğine büyük önem vermeye başlamıştır. Bitki yetiştiriciliği için uygun olmayan kıraç alanlarda sulama yapmadan ve yıllık yağışın çok az olduğu yerlerde yetişiyor olabilmesi, meyvesinin çok kıymetli olması, ekonomik anlamda birim alandan iyi gelir getirmesi antepfıstığına olan ilgiyi arttırmıştır (Çetinkaya, 2004).

Antepfıstığı, dünya üzerinde kuzey ve güney yarım kürede, coğrafik olarak 30-45° paralellerinin mikro klima alanlarında yetişmektedir. Türkiye kuzey yarım kürede bulunduğu konum antepfıstığının gen merkezi üzerindedir (Tekin ve ark., 2001).

İran ve ABD'de antep fıstığı üretimi yapılan alanlar sulu ve genel olarak birinci sınıf tarım arazilerinde oluşmaktadır. Türkiye'de üretim büyük çoğunlukla sulanmayan ve kıraç alanlarda yapılmaktadır (Açar, 2004). GAP projesi kapsamında tarımsal sulama imkânına kavuşan bazı bölgelerde antep fıstığı bahçelerinde sulama başlanmıştır.

Antep fıstığı üretiminde verimi en çok etkileyen unsur periyodisitedir. Antep fıstığı ağaçlarında görülen periyodisitenin çeşitli teknik önlemler alınarak etkisinin en aza indirilebileceği çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Antep fıstıklarında görülen periyodisitenin çeşitli teknik önlemler alınarak tamamen giderilmese bile en aza indirilebileceği çeşitli araştırmalarla belirlenmiştir. Bu teknik önlemler sıralanırken sulama birinci sırada yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda sulama ile normal verim yılında daha yüksek (%30-50) verim alındığı, periyodisitenin görülmesi gereken yılda ise sulamanın etkisi ile kısmen ürün alınabildiği görülmüştür. Antepfıstığında önemli verim kaybına neden olan periyodisite sulamanın yeterli miktarda yapılmamasına, bitki dokusunda yeterli azot birikiminin olmamasına ve bakım işlemlerinin yetersizliğine bağlanmaktadır. Antep fıstığı meyvelerinde çıtlaklık oranının yüksek, iç randımanı fazla iri ve kaliteli ürün elde edilmesi için sulamanın yapılması zorunludur (Acar ve ark.,2012).

Çizelge 1.1. de görüldüğü üzere 2020 yılı dünya genelinde Antep fıstığı üretimi 1.115,900 ton olarak gerçekleşmiştir. Antep fıstığı üretiminde lider durumda dünya üretiminin %42'sini (474.004 ton) gerçekleştiren A.B.D yer alırken, %26'lık (296.376 ton) üretim hacmi ile Türkiye ikinci sırada İran ise %17'lik (190.000 ton) üretimi ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu 3 ülkeyi 80.227 ton üretimi ile Çin takip etmektedir. Yıllar içerisinde gerek iklimsel gerekse periyodisitenin etkisi ile ülkelerin sıralamaları değişmektedir. ABD son yıllarda antep fıstığı yetiştiriciliğini teşvik

ederek üretim ve sulama konularında önemli yatırımlar yapmış ve İran'a önemli bir rakip konuma gelmiştir (FAOSTAT, 2020).

Çizelge 1.1. Dünya Antep Fıstığı Üretimi

Ülkeler	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A.B.D	201395	275500	213188	233146	122470	406464	272290	447700	336112	474004
İran	157000	183001	225001	440814	430000	574987	648934	143695	337815	190000
Türkiye	112000	150000	88600	80000	144000	170000	78000	240000	85000	296376
Çin	74000	72000	74000	78232	83533	78588	80118	80747	79818	80227
Suriye	55610	57195	54516	28786	52499	49753	51048	61631	31813	69403
Tunus	2100	1400	2100	2500	3000	3400	3526	3109	3077	3116
Afganistan	2735	2727	2739	2741	2742	2759	2767	2755	2764	2774
İtalya	3079	943	3227	3555	3868	3649	3873	-	-	
Yunanistan	8009	7995	7122	8566	9745	11265	11836			

Antep fıstığı yetiştiriciliği ülkemiz üzerinde özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde uzun yıllardan beri yapılmaktadır. Bu türün ihtiyaç duyduğu ekolojik istekleri barındırması nedeni ile Güneydoğu Anadolu illeri, antepfıstığının gen merkezlerinden olmuştur. Bölgemizin antepfıstığının ilk kez kültüre alındığından, bu meyvenin diğer coğrafi bölgelere nazaran daha verimli bir şekilde yetişmesine ve buralardan yayılmasını sağlamıştır (Tekin ve ark., 2001).

Çizelge 1.2. 2020 Yılı İtibarıyla Antep Fıstığı Üretimi ve Verim

İller	Toplam Alan (da)	Üretim (Ton)	Verim (kg/ağaç)	Meyve Veren Yaşta Ağaç sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)
Türkiye	3.818,466	296.376	5	54.548,247	22.721,902

2020 yılı TÜİK verilerine göre meyve veren antep fıstığı ağaç sayısı 54.548,247 adettir. 2020 Yılı Türkiye üretim miktarı 296,376 ton ve ağaç başına elde edilen verim ise 5 kg'dır. Ülkemiz antep fıstığı üretim alanı 2020 yılı rakamlarına göre yaklaşık olarak 3.818,466 dekardır (TÜİK 2020). Bölgemiz toplam antep fıstığı üretim alanlarının %96'sına sahiptir. Bölgemizi %3.2'lik alan ile Ege ve %1'lik pay ile Akdeniz bölgeleri takip etmektedir. Şanlıurfa ili 1.467,436 da (%38.4) üretim alanı ile Türkiye'de 1.sırada, Gaziantep ili ise, 1.408,346 da (%36,8) üretim alanı ile ikinci sırada yer almaktadır (TÜİK, 2020).

Çizelge 1.3. Türkiye Antep Fıstığı Üretim İstatistikleri

Yıllar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Üretim Miktarı (Ton)	80.000	144.000	170.000	78.000	240.000	85.000	296.376

Çizelge 1.3.'te Türkiye'nin yıllara göre antep fıstığı verimlerine bakıldığında periyodisitenin etkisi görülmektedir. Buna göre en düşük verim 78.000 ton ile 2017 yılında görülürken en yüksek verim 2020 yılında 296.376 ton olarak kayıtlara geçmiştir.

Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birliklerinden (GAİB) alınan verilere göre, Türkiye 2020 yılında Antep fıstığı ihracatından 118 milyon 923 bin dolarlık gelir elde edilmiştir. 2021 yılı ihracatı ise bir önceki senenin rakamlarına göre %76'lık artış ile 209 milyon 686 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin en çok fıstık ihracatı yaptığı ülkelerin başında İtalya bulunmaktadır. Türkiye, İtalya'ya 2021 yılında 50 milyon 74 bin dolarlık Antep fıstığı ihraç etmiştir. İtalya'yı sırası ile, 33.627.000 $ ile Almanya ve 12.839.000 $ ile Çin Halk Cumhuriyeti izlemektedir (GAİB, 2021).

Çizelge 1.4. Türkiye İllere Göre Antep Fıstığı Üretim İstatistikleri

Yıllar	Adıyaman	Batman	Diyarbakır	Gaziantep	Kilis	Manisa	Mardin	Mersin	Siirt	Şanlıurfa
2011	9263	935	702	36853	1331	1326	1319	1371	12617	36619
2012	7135	675	1999	56233	1786	1674	1576	1365	17478	49236
2013	8460	652	1978	9936	3115	1677	1661	1310	18831	30574
2014	9704	692	1511	17231	2349	2045	1213	1232	15228	21494
2015	15368	1654	1408	53109	2271	1825	1659	1156	11221	47848
2016	18758	1518	2224	75298	2183	1925	1921	1171	6713	48106
2017	10440	1206	1775	14762	3217	1474	1397	593	7944	28507
2018	24015	960	1235	90183	4304	983	648	783	11301	100107
2019	2667	1037	454	26343	2169	1298	1123	1472	12208	31931
2020	25112	1203	899	100538	5022	1261	1254	2720	25624	124534

Türkiye'de antep fıstığı üretimi yapan illerin 2020 yılı TÜİK verilerine bakıldığında Şanlıurfa ili, 124.534 ton üretim ile toplam üretimin %42'ni, Gaziantep ili 100.538 ton ile %34'nü, Siirt ili 25.624 ton ile %9'nu ve Adıyaman ili 25.112 ton üretim ile %8,5'ni karşılamaktadır.

Çizelge 1.5. 2022 Yılı Şanlıurfa İli Çiftçi Kayıt Sistemine Kayıtlı Antep Fıstığı Üretici Dağılımı

İLÇE	ÇKS'ye Kayıtlı Antepfıstığı Çiftçi Sayısı
AKÇAKALE	114
BİRECİK	3322
BOZOVA	4173
CEYLANPINAR	79
EYYÜBİYE	360
HALFETİ	2041
HALİLİYE	1140
HARRAN	15
HİLVAN	1379
KARAKÖPRÜ	3615
SİVEREK	86
SURUÇ	1612
VİRANŞEHİR	70
Toplam	18006

Şanlıurfa Tarım Orman İl Müdürlüğünden alınan verilere göre 2022 yılında Şanlıurfa ilinde toplam 18.006 antep fıstığı üreticisi bulunmaktadır. İlçe verilerine

bakıldığında en fazla üretici 4173 kayıt ile Bozova ilçesinde, en az ise 15 üretici ile Harran ilçesinde bulunmaktadır.

Çizelge 1.6. Şanlıurfa İlçeleri Antep Fıstığı Üretim Alanı İstatistikleri

	2016	2017	2018	2019	2020
Akçakale	15437	15109	12428	12437	12837
Birecik	384000	391512	389991	390271	393000
Bozova	280000	293634	302062	309862	344633
Ceylanpınar	40376	40019	41857	41857	43057
Eyyübiye	11019	10785	20219	20219	21219
Halfeti	149211	195023	189864	190500	190500
Haliliye	17028	31348	35922	35948	45000
Harran	418	1120	1199	1200	1200
Hilvan	60000	57748	61955	62000	62000
Karaköprü	90000	132135	220995	223966	229390
Suruç	54056	52908	72348	80000	81278
Viranşehir	3000	3915	3998	3900	4000

Çizelge 1.6.'ya bakıldığında Şanlıurfa İli ilçeleri içerisinde TÜİK 2020 yılı verilerine göre en fazla üretim alanı 393.000 dekar ile Birecik ilçesinde yer almaktadır. En son sırada ise 1200 dekar alan ile Harran ilçesi görülmektedir.

Çizelge 1.7. Şanlıurfa Antep Fıstığı Üretim İstatistikleri

	2016	2017	2018	2019	2020
Akçakale	236	126	602	208	759
Birecik	21783	5756	32044	11175	49416
Bozova	8785	5223	21595	5109	19562
Ceylanpınar	1450	2651	3615	807	3942
Eyyübiye	104	56	308	112	267
Halfeti	3179	4245	15315	3900	15956
Haliliye	706	925	3460	1012	2450
Harran	29	10	58	12	64
Hilvan	1011	1497	2905	1164	3237
Karaköprü	7710	3706	13012	5401	20458
Suruç	2080	1638	4885	1419	5485
Viranşehir	172	349	505	287	198

Çizelge 1.7.'de verilen 2020 yılı TÜİK istatistiklerine göre Şanlıurfa ilçeleri içerisinde en fazla üretim 49.416 ton ile Birecik ilçesinde gerçekleşmiş olup 20.458 ton ile Karaköprü ilçesi ikinci, 19.562 ton ile Bozova ilçesi üçüncü sırada yer almıştır.

Periyodisitenin etkisi ile antep fıstığı üretim ve ihracatında yıllar itibariyle değişimler olmaktadır. Bu değişimlere rağmen antepfıstığının ihracatından sağlanan döviz girdisinin fazla olması üretim alanlarını ve miktarlarını arttırmakta olup ülkemiz ekonomisi açısından stratejik önemini muhafaza etmektedir (ŞBB, 2017).

Ülkemiz ve bölgemizde üretimi yapılan antep fıstığı bahçelerinde yeteri kadar gübreleme işlemleri yapılmadığı için verim dünya standartlarının altında kalmaktadır. ABD ve İran gibi dünya üretiminin ilk sıralarında yer alan ülkelerde modern sulama teknikleri ile yetiştirildiğinden dolayı ağaç başına verim 16-18 kg iken bu oran Türkiye ve Suriye gibi kuru koşullarda üretimi yapılan ülkelerde ise verim 2-3 kg'dır (Kanber ve ark., 1990).

1.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye'de antep fıstığı üretimi yıllara göre dalgalanmalar göstermektedir. Üretimde görülen bu dalgalanmanın en önemli faktörü periyodisitedir. Türkiye'de sert kabuklu meyveler arasında önemli bir yere sahip olan antep fıstığı ihracat açısından önemli bir gelir kaynağıdır. Yapılan bu çalışma ile antep fıstığı üreticisinin karşılaştığı fizyolojik bir durum olan periyodisite hakkında ki bilgileri tespit edilmiş olup bu durum karşısında uyguladıkları kültürel işlemler ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu anlamda elde edilen veriler doğrultusunda üreticilerin periyodisiteyi engellemek amacı ile uyguladıkları uygun metotlar tespit edilmiş ve bu konu hakkında önerilerde bulunulmuştur.

1.2. Araştımanın Kapsamı

Bu araştırma antep fıstığı üretimi yapılan Şanlıurfa İli, ilçeleri ve bunlara bağlı mahallelerde tespit edilen 140 üretici ile yüz yüze anket çalışması şeklinde yapılmış olup üretim esnasında karşılaştıkları; üretim girdileri, periyodisite ve periyodisitenin verime olan olumsuz etkilerini en az seviyeye indirgemek adına yapmış oldukları uygulamalar tespit edilmiştir.

1.3. Periyodisite Nedir ve Verime Olan Olumsuz Etkileri Nasıl Engellenir

Periyodisite meyve ağaçlarında görülen fizyolojik bir olay olup ağacın bir yıl ürün verip bir sonraki yıl az ürün vermesidir. Periyodisitenin olumsuz etkileri kısmen de olsa bazı kültürel uygulamalar ile azaltılabilir. Bu uygulamaların sırası ile; yağışın yetersiz olduğu yıllarda sulama, düzenli olarak budama, toprak yapısına uygun olarak gübreleme ve düzenli olarak ilaçlama şeklindedir. Ayrıca bahçe tesis edilirken periyodisite eğilimi az olan çeşitler mutlaka tercih edilmelidir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Bu Bölümde Antep Fıstığı ile İlgili Yapılan Çalışmalar Sunulmuştur.

Tekin ve ark. (1990), antep fıstığı üretimi yapılan GAP bölgesi illerinin farklı ekolojilerinde yapılan çalışmalarda; antep fıstığının genellikle kırmızı, kahverengi topraklarda yetiştirildiği, üretim alanlarının neredeyse %53'ünün gübre kullanılmadığından, verimin azaldığını tespit edilmiştir. Üretim yapılan bahçelerin toprak yapısı genellikle tuzsuz, orta ve yüksek alkali(kireç) içerikleri yüksek, organik madde ve fosfor yönünden zayıf, tınlı bünyeli topraklar olduğu ve fosfor içerikli gübrelerin üreticilerce yanlış uygulandığı tespit edilmiştir.

Tekin ve ark. (1990), yapmış olduğu bu çalışmada Güneydoğu Anadolu bölgesinde daha önceden tespit edilen 31 antep fıstığı bahçesinden toprak ve yaprak örnekleri alınarak incelenmiştir. Elde edilen verilere göre bu bahçelerin yaklaşık % 71'inin fazla kireçli olduğunu, fosfor ve çinko noksanlığı bulunduğunu belirlemişlerdir.

Tekin (1990), antep fıstığı Araştırma Enstitüsü'nde yapılan çalışmalarda Bölgemiz antep fıstığı bahçelerinde yoğun olarak yetiştiriciliği yapılan Uzun çeşidi grubu fıstıklar lezzet bakımından daha ön plana çıkmaktadır. Bu çeşidin olumsuz yönü periyodisiteye daha yüksek yatkınlık göstermesidir. Aynı zamanda bu çalışma ile yuvarlak meyveli grupta bulunan antep fıstığı çeşitlerinin periyodisiteye daha düşük eğimli oldukları tespit edilmiştir.

Ak ve Kaska (1992), antep fıstığı ağaçlarında diğer bazı meyve türlerinde olduğu gibi periyodisite görülmektedir. Antep fıstığı diğer meyve ağaçlarından farklı olarak çok miktarda çiçek gözü oluşturmakta fakat periyodisitenin olduğu yıl çiçek gözlerini dökmektedir. Antep fıstığı çeşitleri içerisinde; Kırmızı çeşidi her yıl periyodisite gösterirken, Siirt ve Ohadi çeşitleri ise kısmi periyodisite göstermektedir. Bu çalışma ile elde edilen verilere göre ağaç başı verim; Kırmızı

çeşidinde 7.2 kg, Siirt çeşidinde 8.3 kg ve Ohadi çeşidinde ise 7.7 kg olarak tespit edilmiştir.

Tekin (1992), tarafından yapılan çalışmada diğer tüm meyve ağaçlarında olduğu gibi antepfıstığında da yeterli ve dengeli gübrelemenin şartı uygun dönemlerde yapılacak olan toprak ve yaprak analizlerine göre gübreleme yapmaktır. Antepfıstığının üretim sezonu boyunca toprakta azot içeriğine diğer minerallere oranla daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Periyodisitenin görüldüğü yılda azot tüketimi azalmaktadır. Kullanılmayan azot miktarı bir sonraki yıla hazırlık olarak depo edilebilmektedir. Antep fıstığı bahçelerinde her yıl düzenli olarak analiz sonuçlarına göre gübreleme yapılması, Periyodisitenin etkisini kırarak oluşan ürünün dengeli bir şekilde her yıl oluşmasına yol açtığı görülmüştür. Gübrelemenin yağış durumu göz önüne alınarak Şubat veya Mart aylarında yapılması önerilmektedir.

Arpacı ve ark. (1995), antep fıstığı Araştırma Enstitüsü'nde sulu koşullarda yapılan bir araştırmada, Siirt çeşidi antepfıstığından 2620 kg/ha verim alınmıştır. Bakım işlerinin üretici bahçelerinde yeteri kadar olmaması nedeni ile bu oran Şanlıurfa ve Gaziantep illerinde ürünün peryodisiteden dolayı ürün alınan ve ürün alınmayan yılların ortalamasında 800-1000 kg/ha olarak verim gerçekleşmiştir.

Arpacı (1995), sulu ve kuru koşullarda yetiştirilen antepfıstıklarının verimlerinin karşılaştırıldığı bu çalışmada, 17-20 yaş ağaçlardan oluşan 7m*1m dikim sıklığına sahip Sulu koşullarda Siirt çeşidinden 262 kg/da, Uzun çeşidinden ise 180 kg/da verim alınmıştır. 17-20 yaş ağaçlardan oluşan 8m*8m dikim sıklığına sahip kuru koşullarda Siirt çeşidi 56 kg/da, Uzun çeşidinde ise 44 kg/da verim alınmıştır.

Kanber ve ark. (2000), yaptığı araştırmada antep fıstığı bahçelerinde yeterli miktarda verilen suyun, su stresine olumlu yönde etki ederek verimi arttırdığı, ürün kalitesinde artış sağladığı, dolaylı olarak periyodisiteyi azalttığı bundan dolayı istenen düzeyde verimin oluşması için sulamanın bir mutlak bir koşul olduğunu belirlemişlerdir. Bu veriler doğrultusunda, Siirt çeşidinden sulu koşullarda, kuru

koşullara göre daha iyi verim alındığını ve dolayısıyla, Siirt çeşidinin sulu koşullarda üretiminin yapılmasını tespit etmiştir.

Balta ve ark. (2003), yuvarlak meyveli grupta bulunan antep fıstığı çeşitleri; iri meyveli, çıtlak ve periyodisiteye görülme oranının düşük olmasına rağmen tat ve aroması daha zayıftır. Pomolojik olarak uzun grubunda yer alan antep fıstığı çeşitleri yeşil içli ve daha lezzetli olmasına karşın çıtlama oranının daha az olması ve periyodisite gösterme sebebiyle ticari olarak istenmeyen bir durumdur. Antepfıstığında meyve gelişiminin hız kazandığı Haziran ve Temmuz aylarında uygun miktarda su verilmesi, boş meyve oranını azalttığı gibi, bir sonraki yılda sürecek kara gözlerinin (meyve gözleri) beslenmesi ve gelişimi için önem taşımaktadır.

Bilgel (2001), Harran Ovası koşullarında yapılan çalışmadan alınan sonuçlara göre; Sulamaya haziran ayında başlanıp, 30 gün aralıklarla Eylül ayının başında son verilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Sulama sezonunda toplam 3 kez sulama yapıldığı belirlenmiştir. Bu dönemde su ihtiyacı yaklaşık 500 mm olduğu tespit edilmştir. Çalışmada alınan sonuçlara göre sulama; verimi %50 arttırmakta, periyodisiteyi azaltmakta meyve iriliğini, çıtlaklığını ve sürgün uzunluğunu da artırdığını belirlemiştir.

Bitkilerin gelişimi için besin maddeleri önemli rol oynar. Ağaçlar ihtiyaç duydukları besin maddelerinin çoğunu kökleri vasıtası ile topraktan alırlar. Eğer toprak yapısında yetiştirilen ürünün gereksinimini karşılayacak oranda besin yok ise, gübreleme yapılması zorunludur. Tarımsal üretimde yüksek ve kaliteli ürün elde edebilmek için toprakta noksan olan mineraller toprağa verilmelidir.

Bitki besin maddelerinin meyve ağaçları tarafından alınabilmesi için ihtiyaç duyulan suyun temin edilmesi gerekmektedir. Antep fıstığı üretimi yapan üreticiler çoğunlukla sulama ve gübreleme yapmadıkları için istedikleri standartlarda verim alamamaktadırlar. Türkiye'de birim alanda üretilen antep fıstığı miktarı dünya ortalamasının altında kalmaktadır. Kuru şartlarda yapılan antep fıstığı üretimi verim

düşüklüğünün en önemli sebeplerindendir. Bunun yanı sıra ağaçların yeteri kadar beslenememesi de verim kaybına yol açmaktadır.

Türkiye'de antep fıstığı tarımı yapılan toprakların büyük kısmı killi, kireçli ve alkali özelliğe sahiptir. Özellikle fosfor fiksasyon kapasitelerinin yüksek olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda organik madde içeriği düşüktür. Bu şartlar, antep fıstığı bahçelerinin mineral ve organik gübreler ile birlikte gübrelenmesini zorunlu kılmaktadır.

Açar ve ark. (2005), yapmış olduğu araştırmada periyodisitenin görülme sıklığını azaltılmak için büyüme düzenleyici bileşenler ve azot uygulamalarının Uzun ve Siirt çeşitlerinde periyositenin azaltılması konusunda hatırı sayılır bir sonuç elde edilemediği gözlemlenmiştir. Tespit edilen bu veriler antep fıstığı çeşitlerinin genetik yapısından kaynaklanmaktadır.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Bu çalışmanın ana materyalini 2019-2020 yıllarında antep fıstığı üretimi yapan çitçilerle yüz yüze yapılan görüşme sonucu elde veriler oluşturmaktadır. Çalışmanın birincil verilerini anket yolu ile üretici ve fıstık işletme sahiplerinden elde ettiğimiz veriler oluşturmaktadır. İkincil veriler ise TÜİK, diğer kamu kurumlarından ve daha önce yapılmış olan çalışmalardan elde edilen veriler oluşturmaktadır.

Çizelge 1.5.'te görüldüğü üzere 2022 yılı ÇKS kayıtlarına bakıldığında Şanlıurfa İl genelinde toplam 18.006 kayıtlı antepfıstığı üretici bulunmaktadır. İlçeler içerisinde Bozova ilçesi 4173 kayıt ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada 3615 üretici ile Karaköprü, üçüncü sırada 2041 üretici ile Halfeti ve dördüncü sırada 1379 üretici ile Hilvan ilçesi yer almaktadır. Araştırma sahası Şanlıurfa ilinde yoğun olarak antep fıstığı üretimi yapılan Hilvan, Bozova, Karaköprü ve Halfeti İlçelerinde kolayda örnekleme yöntemi olarak seçilmiştir. Antepfıstığında hasat dönemi olan eylül ve ekim aylarında tüm üreticilere mümkün olduğunca ulaşılmaya çalışılmış ve 140 üretici ile anket yapılmıştır.

3.2. Yöntem

Şanlıurfa İlinde 2019 yılında Tarım ve Orman İl Müdürlüğüne kayıtlı olan, antep fıstığı üretimi yapan çiftçiler antepfıstığının yoğun olarak yetiştirildiği ilçeler dikkate alınarak belirlenmiştir.

Üreticiler belirlendikten sonra amacına uygun anketlerin oluşturulması amacıyla daha önce yapılmış çalışmalar dikkatlice incelenmiş ve anket soruları ortaya çıkarılmıştır. Anketler yüz yüze üreticilerin bulunduğu ilçe ve köylere gidilerek yapılmıştır. İncelemeleri biten anket formları için excel formatında veri

tabanı oluşturulmuştur. Oluşturulan veri tabanı SPSS programı ile analiz edilmiş olup ortaya çıkan bulgular yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Antep fıstığı üreticileri ile yapılan anket formu beş bölüm olup toplam 88 sorudan oluşmaktadır. sorular çiftçilerin kolaylıkla cevaplayabilecekleri sorulardan oluşmaktadır. Anketin birinci bölümü, sosyo demografik özellikleri anlamaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. ikinci bölüm işletmeye ait özellikler için oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde antep fıstığı üreticilerinin üretimde harcadıkları üretim girdileri sorulmuştur. Dördüncü bölüm antep fıstığı üretimine yönelik bilgiler ile ilgili soruları içermektedir. Beşinci ve son bölümde periyodisite ile ilgili sorular yer almaktadır.

3.2.1. Verilerin analizinde kullanılan yöntemler

Bu araştırmada sonucu elde edilen verilerin analiz aşamasında çeşitli istatistiki yöntemler kullanılmıştır. Bu istatistiki yöntemler frekans analizi, standart sapma, ortalama ve yüzde dağılımlarıdır.

3.2.2. Araştırma bölgesinin belirlenmesi

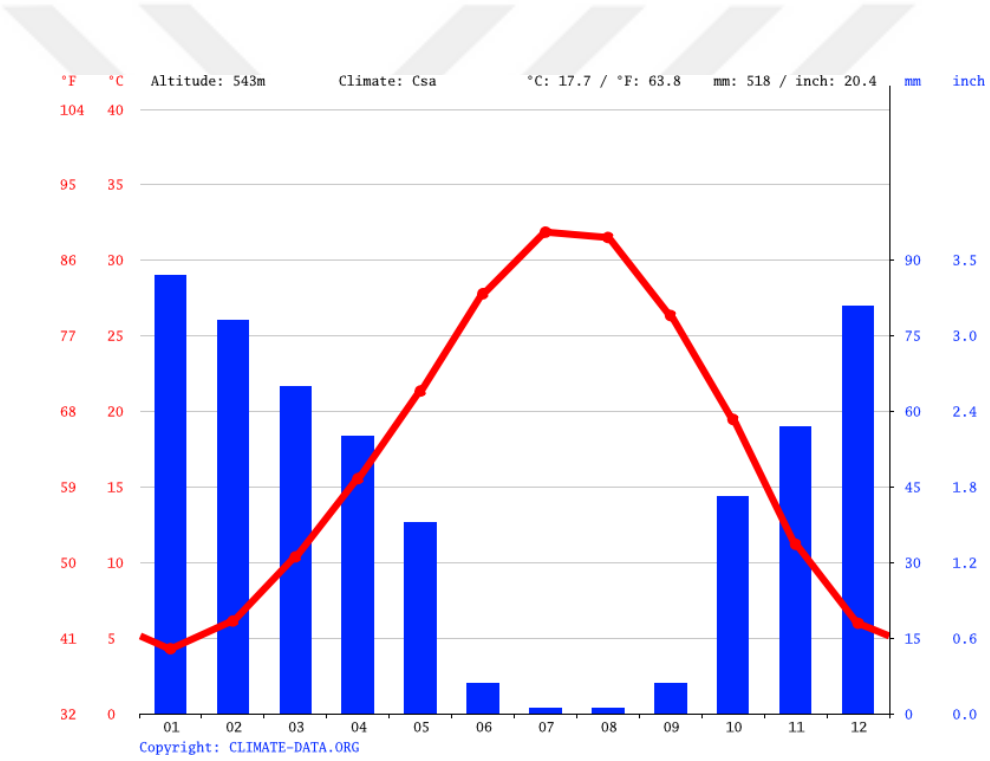
Şanlıurfa ili antep fıstığı üretiminde Türkiye'de ilk sırada yer almaktadır. İlimizde yoğun olarak üretim yapılan ilçelerin başında Karaköprü, Hilvan, Bozova ve Halfeti ilçeleri gelmektedir. Bu sebeplerden dolayı bu dört ilçe araştırmanın ana materyalini oluşturmaktadır.

3.2.3. Araştırma bölgesine ait bilgiler

Şanlıurfa ilinde Güneydoğu Anadolu bölgesinin karasal iklimi egemendir. Kışlar soğuk, yazlar çok sıcak ve kurak geçer. Bozova ilçesinde Atatürk Baraj gölünün yapımından sonra bölge için yeterli olmayan yağışlar kısmen de olsa artmıştır. Şanlıurfa meteroloji istasyonundan alınan verilere göre en soğuk ayda ortalama ısı 5 derece olurken bu değer en sıcak ay için ortalama 31 derecedir. Uzun

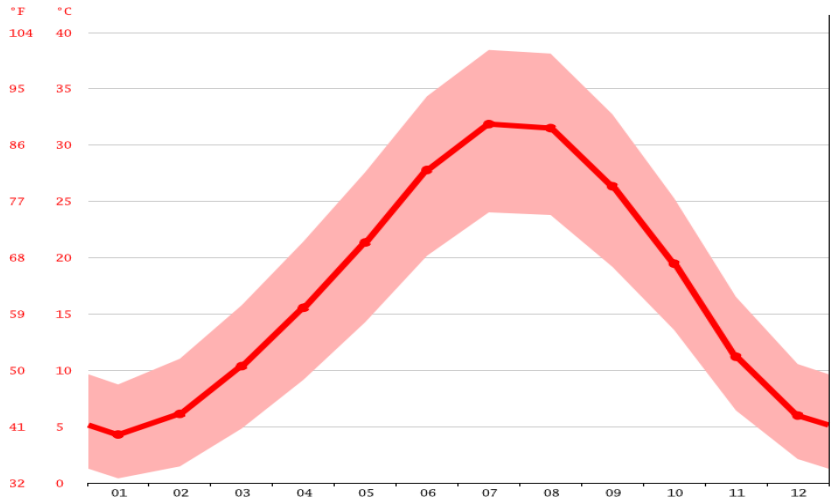
dönem verilerine bakıldığında ilimizde görünen en düşük ve en yüksek ısılar -12 ve +47 derece olmuştur. Hava sıcaklığın 30 derecenin üstüne çıktığı gün sayısı 236, sıfır derecenin altına düştüğü gün sayısı 125 tir. Yıllık ortalama yağış miktarı 867.5 mm'dir. Antep fıstığı ağaçları kış aylarında yapraklarını döktükten sonra dinlenme dönemine geçerek soğuklama gereksinimlerini karşılama ihtiyacı duyarlar. Şanlıurfa ilinde en fazla yetiştirilen uzun ve kırmızı çeşitlerinde soğuklama isteği 7,2 derecede 600 – 950 saat olarak belirlenmiştir (Küden ve ark., 1994).

Küresel ısınmanın etkisi ile Şanlıurfa'nın iklim yapısı değişmekte olup bu antep fıstığı ağaçlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Şekil 3.1.Şanlıurfa İklim Verileri

Şanlıurfa'ya kış aylarında yaz aylarından daha fazla yağış düşmektedir. Şekil 3.1.'de 2020 yılı iklim verilerine bakıldığında temmuz ayı 1 mm yağış miktarı ile yılın en kurak ayıdır. Şanlıurfa 87 mm yağış miktarıyla en fazla yağışı ocak ayında almaktadır. Şanlıurfa ilinin yıllık ortalama sıcaklığı 17.7 °C 'dır. Yıllık ortalama yağış miktarı: 518 mm'dir (Climate, 2020)

Şekil 3.2. Şanlıurfa Sıcaklık Verileri

2020 yılı sıcaklık verilerine göre temmuz ayı 31.9 °C sıcaklık değeri ile yılın en sıcak ayıdır. Yılın en düşük sıcaklık ortalaması ocak ayında 4.3 °C olarak ölçülmüştür (Climate, 2020).

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ort. Sıcaklık (° C)	4.3	6.1	10.4	15.6	21.4	27.8	31.9	31.5	26.3	19.5	11.2	6
Min. Sıcaklık (° C)	0.4	1.5	4.8	9.2	14.3	20.2	24	23.8	19.2	13.6	6.4	2.1
Maks. Sıcaklık (° C)	8.7	11	15.8	21.4	27.6	34.3	38.5	38.1	32.7	25.3	16.5	10.6
Yağış / Yağış (mm)	87	78	65	55	38	6	1	1	6	43	57	81
Nem(%)	74%	72%	62%	52%	41%	27%	23%	25%	30%	44%	61%	71%
Yağmurlu günler (g.)	8	8	7	7	5	1	0	0	1	4	5	7
Güneşli saatler (s)	5.8	6.8	8.9	10.6	12.3	13.2	13.0	12.2	11.1	9.6	7.9	6.0

Şekil 3.3. Şanlıurfa İklim Tablosu

2020 yılı Şanlıurfa iklim tablosu verilerine göre yağan yağmur miktarı ocak ayında 87 mm olurken temmuz ve ağustos aylarında bu değer 1 mm olarak gerçekleşmiştir. Yıl boyu ortalama sıcaklık 27.6 °C dolaylarında değişim göstermektedir (Climate, 2020).

3.4. Antep Fıstığı Ağaç Özellikleri

Fıstığın iklim isteğine bakıldığı zaman, yazların sıcak ve kurak, kışların ise kısmen soğuk olduğu bölgelerde ekonomik olarak yetiştiği görülmektedir. Fıstığın iklim isteğinde, en önemli etken sıcaklıktır. Yaz aylarında meyvenin gelişip, olgunlaşması için uzun bir süre yüksek sıcaklığa ihtiyacı vardır. Ayrıca, kış aylarında ise belli bir süre düşük sıcaklığa ihtiyacı vardır. Fıstık, yüksek sıcaklığa ve kuraklığa dayanıklı bir bitki çeşididir (TUİK, 2017).

GAP projesi kapsamında sulama imkanlarının genişlemesiyle birlikte, fıstık bahçelerinde sulama sistemlerinin yaygınlaşmaya başlandığı görülmektedir. Ayrıca, Şanlıurfa ilinde yeni fıstık bahçeleri tesis edilmekte ve üretim alanlarının da son yıllarda hızlı genişlediği görülmektedir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1. Üreticilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Saha çalışması kapsamında: Araştırmaya katılan çiftçilere ait tanımlayıcı bilgiler için frekans çizelgeleri oluşturulmuştur. Oluşturulan frekans çizelgeleri aşağıda yer almaktadır.

Yapılan anketler sonucunda elde edilen bilgilere göre, üreticilerin yaşı 22 ile 69 arasında değişmekte olup, ortalama yaş 45,25 ve standart sapma ise 10,983 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Ankete Katılan Üreticilerin Yaşı

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std.Sapma
Yaş	**22**	**69**	**45,25**	**10,983**

Ankete katılan üreticilerin büyük çoğunluğu %99,29 oranında erkeklerden, %0,71'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Medeni duruma bakıldığında %100 oranla evli olarak bulunmuştur (Çizelge 4.2).

İrven (2019)'da 300 antep fıstığı üreticisi ile yapmış olduğu çalışmasında üreticilerin %98,3'nün erkeklerden, %1,7'nin ise kadınlardan oluştuğu sonucunu tespit etmiştir.

Çizelge 4.2. Ankete Katılan Üreticilerin Cinsiyet ve Medeni Durumları

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Kadın	1	0,71
Erkek	139	99,29
Toplam	140	100,00
Evli	140	100,00

Ankete katılan üreticilerin aile tipine bakıldığında %70,71 oranında çekirdek aile %29,29 oranla ise geniş aile şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk sayısına bakıldığında %71,94 oranla 1-5 çocuk, %27,34 oranla 5-10 çocuk ve %0,72

oranla 11-15 çocuk sonucu bulunmuştur. Bu sonuca göre ekonomik ve sosyo-kültürel değerlerin artması ile beraber üretici ailelerinin çekirdek aile yapısı daha fazla ön plana çıkmaktadır (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Ankete Katılan Üreticilerin Aile Yapısı

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Aile tipi	Çekirdek aile	99	70,71
	Geniş aile	41	29,29
	Toplam	140	100,00
Çocuk sayısı	1-5 çocuk	100	71,94
	5-10 çocuk	38	27,34
	11-15 çocuk	1	0,72
	Toplam	139	100,00

Ankete katılan üreticilerin eğitim durumları incelendiğinde; %0,71'nin okur-yazar olmadığı, %5,71'nin okur-yazar olduğu , %32,14'nün ilkokul mezunu olduğu, %20'nin ortaokul mezunu olduğu, %23,57'nin lise mezunu olduğu, %12,86'nın ön lisans mezunu olduğu, %5'nin lisansüstü mezunu olduğu bulunmuştur (Çizelge 4.4).

Antep fıstığı üreticilerinin büyük kısmının (45 kişi) ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Antepfıstığı üreticilerinin ortalama çiftçi eğitim seviyesine oranla üst seviyede olduğu görülmektedir. Bu durum bahçe bitkileri üretimi sırasında daha fazla teknik bilgi gereksiniminin olması sebebiyle, nispeten eğitimli çiftçilerin bahçe bitkilerine yöneldiklerini kanıtlamaktadır.

Çizelge 4.4. Ankete Katılan Üreticilerin Eğitim Durumları

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Okur-yazar değil	1	0,71
Okur-yazar	8	5,71
İlkokul mezunu	45	32,14
Ortaokul mezunu	28	20,00
Lise mezunu	33	23,57
Ön lisans mezunu	18	12,86
Lisansüstü	7	5,00
Toplam	140	100,00

Ankete katılan üreticilerin eşlerinin eğitim durumuna bakıldığında; %14,29'nun okur-yazar olmadığı, %20,71'nin okur-yazar olduğu, %35,71'nin

ilkokul mezunu olduğu, %12,14'nün ortaokul mezunu olduğu, %12,86'nın lise mezunu olduğu, %2,86'nın ön lisans mezunu olduğu ve %1,43'nün lisansüstü mezunu olduğu bulunmuştur(Çizelge 4.5).

Anket verilerine bakıldığında antepfıstığı üreticilerinin eşlerinin ortalama çiftçi eğitim seviyesinin üstünde olduğu görülmektedir. Antepfıstığı üretimi, emek yoğun bir üretim olması sebebiyle aile iş gücü kullanımı yüksektir. Bu durum yine aile eğitiminin yüksek olduğu çiftçilerin yönelimini sağlamıştır.

Çizelge 4.5. Ankete Katılan Üretici Eşlerinin Eğitim Durumları

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Okur-yazar değil	20	14,29
Okur-yazar	29	20,71
İlkokul mezunu	50	35,71
Ortaokul mezunu	17	12,14
Lise mezunu	18	12,86
Ön lisans mezunu	4	2,86
Lisansüstü	2	1,43
Toplam	140	100,00

Ankete katılan üreticilerin; %85,71'nin çiftçilik, %7,14'nün memurluk, %2,14'nün işçilik ve %5'nin esnaflık ve zanaatkarlıktan para kazandığı görülmüştür. Üreticilerden 120'i sadece çiftçilik ile uğraşmaktadır. Geriye kalan 20 kişinin 10'u memurluk, 3'ü işçilik ve 7'i esnaf ve zanaatkarlık yapmaktadır. Bu sonuca bakıldığında tek başına antepfıstığı üretimi ailelerin geçimi için yeterli bir kazanç sağlamaktadır (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Ankete Katılan Üreticilerin Gelir Kaynağı Durumları

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Çiftçilik	120	85,71
Memurluk	10	7,14
İşçilik	3	2,14
Esnaflık ve zanaatkarlık	7	5,00
Toplam	140	100,00

Üreticilerin ailede çiftçilikle uğraşan birey sayısına bakıldığında; 95 ailede 1 kişinin, 24 ailede 2 kişinin, 8 ailede 3 kişinin, 10 ailede 4 kişinin ve 1 ailede 5 kişinin

çiftçilik ile uğraştığı görülmüştür. Bu sonuç bize antep fıstığı üretiminde üreticilerin iş gücü olarak aile dışından iş gücü yardımı aldıklarını göstermektedir. (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7. Üreticilerin Ailede Çiftçilik ile Uğraşan Birey Sayısı Durumları

Değişkenler	Frekans (N)	Yüzde(%)
1	95	68,84
2	24	17,39
3	8	5,80
4	10	7,25
5	1	0,72
Toplam	138	100,00

Ailede tarım dışı işlerle uğraşan birey sayısına bakıldığında; 34 ailede 1 kişinin, 9 ailede 2 kişinin, 6 ailede 3 kişinin ve 2 ailede 4 kişinin tarım dışında bir iş ile uğraştığı görülmüştür. Bu sonuç bize genel olarak ailenin antep fıstığı üretimi ile ilgili işlerde çalıştığı sonucunu göstermektedir (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8. Üreticilerin Ailede Tarım Dışı İşlerle Uğraşan Birey Sayısı Durumları

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
1	34	66,67
2	9	17,65
3	6	11,76
4	2	3,92
Toplam	51	100,00

Ailede toplam çalışan sayısına bakıldığında; 70 ailede 1 kişinin, 34 ailede 2 kişinin, 7 ailede 3 kişinin, 12 ailede 4 kişinin, 10 ailede 5 kişinin ve 5 ailede 6 kişinin çalıştığı sonucu görülmüştür. Bu sonuca göre antep fıstığı üreticisi olan ailelerinde giderek iş gücünün azaldığını göstermektedir (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9. Ankete katılan üreticilerin ailede toplam çalışma durumları

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
1	70	50,72
2	34	24,64
3	7	5,07
4	12	8,70
5	10	7,25
6	5	3,62
Toplam	138	100,00

Anket çalışmasına göre üreticilerin; %3,57'nin sosyal güvencesinin olmadığı %96,43'nün sosyal güvencesinin olduğu sonucu görülmüştür (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. Ankete Katılan Üreticilerin Sosyal güvence Bilgisi

Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
Hayır	5	3,57
Evet	135	96,43
Toplam	140	100,00

Üreticilerin sosyal güvence türü incelendiğinde %57,14'nün SGK, %27,86'nın Bağ-kur, %8,57'nin emekli sandığı ve %6,43'nün yeşil kartlı olduğu görülmüştür. İrven (2019)'da yapmış olduğu çalışmada üreticilerin %24,7'nin sosyal güvencesinin olmadığını bildirmiştir (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Üreticilerin Sosyal Güvence Türü

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
SGK	80	57,14
Bağ-kur	39	27,86
Emekli sandığı	12	8,57
Yeşil kart	9	6,43
Toplam	140	100,00

Üreticilerin üretici örgütlerine üyelik durumuna bakıldığında; %100 oranla bir üretici örgütüne üye olduğu görülmüştür. Çiftçi kayıt sistemi kaydı olan üretici oranı yine %100 oran olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre antep fıstığı üretimi yapan üreticilerin tamamının ÇKS kaydı olduğu ve bu kayıtları devlet tarafından sağlanan hibe, destekleme vb. yardımlardan faydalanabilmek adına her yıl yaptıkları bilinmektedir (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Üreticilerin ÇKS ve Üretici Örgütlerine Üyelik Durumu

Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
Evet	140	100,00

Üreticilerin,%100 oranda ziraat oda kaydının olduğu görülmüştür. Üreticilerin ÇKS kaydı ve dolayısıyla desteklerden faydalanabilmeleri adına ziraat odası kayıtlarını belgelemeleri gerekmektedir. Bu nedenle yaptığımız çalışmada ön plana çıkmıştır. Şanlıurfa ilinde antep fıstığı ile ilgili herhangi bir oda veya kooperatif bulunmaması bu üyeliklerin hiç olmamasına sebep olmuştur (Çizelge 4.13).

Çizelge 4.13. Üreticilerin Üretici Örgütlerine Üyelik Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Ziraat odaları	Evet	140	100,00
Tarım kredi kooperatifleri	Hayır	140	100,00
Tarımsal üretim ve yetiştiricilik kooperatifi	Hayır	140	100,00
Tarımsal pazarlama kooperatifi	Hayır	140	100,00
Üretici ve yetiştirici birlikleri	Hayır	140	100,00
Sulama birlikleri	Hayır	140	100,00

Üreticilerimizin %50'nin antep fıstığı eğitimi almadığı, %50'nin eğitim aldığı görülmüştür.

Kara ve Binici (2021)'de yapmış olduğu çalışmada Güney Doğu Anadolu bölgesinde üretici örgütleri yok denecek kadar az olup mevcut olanlarda aktif değildir. Bu bölgede feodal yapının etkisi örgütlenme ortamının oluşamamasına neden olmaktadır (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14. Üreticilerin Antep Fıstığı Eğitimi Alma Durumları

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Hayır	70	50,00
Evet	70	50,00
Toplam	140	100,00

Üreticilerin %100'ü tarımsal faaliyetlerde örgütlenmenin gerekli olduğu cevabını vermiştir. Bu sonuç bize antepfıstığı çiftçisinin üretim ve dolayısıyla maddi gelirlerini arttırabilmeleri adına örgütlenmeye önem verdiğini göstermektedir (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15. Üreticilerin Tarımsal Faaliyetlerine Üyelik Gereklilik Durumları

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Evet	140	100,00

4.2. Üreticilerin İşletmelerine Ait Özellikler

Ankete katılan üreticilerin %69,29'nun 0-50 dekar alanda , %23,57'nin 50-100 dekar alanda, %5,71'nin 100-150 dekar alanda ve %1,43'nün 150-200 dekar alanda üretim yaptığı görülmüştür. Bu sonuca göre antep fıstığı işletme büyüklüğünün ortalama 0-50 dekar olduğu görülmüştür (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Üreticilerin Antep Fıstığı Üretim Alanları

Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
0-50 da	97	69,29
50-100 da	33	23,57
100-150 da	8	5,71
150-200 da	2	1,43
Toplam	140	100,00

Üreticilerin %100'nün tarımsal kredi kullanmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre antepfıstığı üretiminin üretici açısından hem masrafları hem de geçimini sağlama adına yeterli olduğu görüşünü ön plana çıkarmaktadır.

Ankete katılan üreticilerden %100'nün tohum kredisi almadığı, %100'nün sulama sistemi kredisi almadığı, %100'nün gübreleme kredisi almadığı, %100'nün ilaçlama kredisi almadığı, %100'nün bakım ve onarım kredisi almadığı %99,29'nun makine alet ve ekipman kredisi almadığı, %0'71'nin makine alet ve ekipman kredisi aldığı ve son olarak %100'nün işletmeyi büyütme kredisi almadığı görülmüştür. Bu sonuçlara bakıldığında antepfıstığı üreticisinin masraflarını ve işletme yatırımlarını büyük oranda kendi imkanları ile karşıladığı ortaya çıkmaktadır (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17. Üreticilerin Tarımsal Kredi Kullanım Durumu

	Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
Tarımsal kredi kullanım durumu	Hayır	140	100,00
Kredi kullanıyorsanız hangi tarımsal faaliyetleriniz için kullanım durumu			
Tohum	Hayır	140	100,00
Sulama sistemi	Hayır	140	100,00
Gübreleme	Hayır	140	100,00
İlaçlama	Hayır	140	100,00
Bakım ve onarım	Hayır	140	100,00
Makine alet ve ekipman	Hayır	139	99,29
	Evet	1	0,71
	Toplam	140	100,00
İşletmeyi büyütme(ahır, depo, silo)	Hayır	140	100,00

Üreticilerin %11,9'nun bahçesini yağmurlama/karık, %9,52'nin damlama, %59,52'nin salma ve %19,05'nin salma/karık sulama yöntemleri ile suladığı görülmüştür. Bu sonuçlara bakıldığında antep fıstığı bahçelerinin genellikle kıraç alanlarda olması ve bu alanların damla sulama sistemine uygun olmaması nedeni ile üreticilerin sulama şekli olarak salma sulamayı tercih etmelerine sebebiyet vermektedir (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.18. Üreticilerin Arazi Sulama Yöntemleri

Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
Yağmurlama/karıklama	5	11,90
Damlama	4	9,52
Salma	25	59,52
Salma/karıklama	8	19,05
Toplam	42	100,00

Ankete katılan üreticilerin %42,14'ü sürüm işlerini kendisinin yaptığını, %1,43'ü diğer üreticilerden yardım aldığını ve %56,43'nün şahıs ve firmalardan yardım aldığı görülmüştür. Budama işlemlerinde üreticilerin %38,57'nin budamayı kendi imkânları ile yaptığı, %1,43'nün diğer üreticilerden yardım aldığı ve %60'nın şahıs ve firmalardan yardım aldığı görülmüştür. İlaçlama işlemlerinde %27,14'nün ilaçlamayı kendi imkânları ile yaptığı, %2,14'nün diğer üreticilerden yardım aldığı, %62,86'nın şahıs ve firmalardan yardım aldığı ve %7,86'nın tekniker ve mühendislerden yardım aldığı görülmüştür. Son olarak gübreleme konusunda üreticilerin %27,86'nın kendi imkânları ile yaptığı, %2,14'nün diğer üreticilerden yardım aldığı, %62,14'nün şahıs ve firmalardan yardım aldığı ve %7,86'nın tekniker ve mühendislerden yardım aldığı görülmüştür. Çalışma sonucu ortaya çıkan bu veriler doğrultusunda antep fıstığı üreticilerinin genellikle kültürel işlemler için şahıs ve firmalardan profesyonel yardım aldığı görülmüştür (Çizelge 4.19).

Çizelge 4.19. Üreticilerin Araziyi İşleme, Bakım ve İlaçlama Durumları

	Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
Sürüm	Kendim	59	42,14
	Diğer üreticiler	2	1,43
	Şahıs ve firmalar	79	56,43
	Toplam	140	100,00
Budama	Kendim	54	38,57
	Diğer üreticiler	2	1,43
	Şahıs ve firmalar	84	60,00
	Toplam	140	100,00
İlaçlama	Kendim	38	27,14
	Diğer üreticiler	3	2,14
	Şahıs ve firmalar	88	62,86
	Tekniker ve mühendis	11	7,86
	Toplam	140	100,00
Gübreleme	Kendim	39	27,86
	Diğer üreticiler	3	2,14
	Şahıs ve firmalar	87	62,14
	Tekniker ve mühendis	11	7,86
	Toplam	140	100,00

Üreticilerin %5,71'i bir üretim sezonu içerisinde bahçesini 2 kez, %8,57'i 3 kez, %17,86'ı 4 kez, %32,86'ı 5 kez , %32,14'ü 6 kez ve %2,86'ı 7 kez sürdüğü görülmüştür. Üreticilerin %100'ü bahçesini işlemek için kültüvatör kullandığını bildirmiştir. İşletmede iş gücü kullanımı ise %100 oranda yabancı iş gücü olarak görülmüştür. Bu sonuç bizlere üreticilerin artan akaryakıt girdilerinden dolayı toprak işleme sayısını azalttığını, toprak işleme esnasında kullandığı alet ekipman konusunda çok farklı aletler kullanmadığını ve işgücü konusunda tamamı ile dışardan yardım aldığını göstermiştir (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20. Üreticilerin Toprak Hazırlığı Durumları

Hasat öncesi	Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
Sürüm sayısı	2	8	5,71
	3	12	8,57
	4	25	17,86
	5	46	32,86
	6	45	32,14
	7	4	2,86
	Toplam	140	100,00
Sürümde kullanılan ekipman			
Pulluk	Hayır	140	100,00
Kültüvator	Evet	140	100,00
Gobledisk	Hayır	140	100,00
İş gücü kullanımı			
Yabancı	Evet	140	100,00

4.3. Antep Fıstığı Üretimine Yönelik Mali Bilgiler

Ankete katılan üreticilerin hasat esnasından işgücü kullanımı %100 oranla yabancı işçi olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç bize antepfıstığında hasat aşamalarının zor olması nedeni ile yabancı işgücü kullanımının zorunlu olduğunu göstermektedir (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. Üreticilerin Hasat Esnasında İşgücü Kullanımları

Hasatta işgücü kullanımı	Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
Aile	Hayır	140	100,00
Yabancı	Evet	140	100,00
Makine	Hayır	140	100,00

Üreticilerin antep fıstığı bahçelerinde meyve olduğu dönem yaptıkları masraf miktarlarına bakıldığında; %9,29'nun minimum 0-500 TL ve %2,86'nın maksimum 3000-3500 TL işçilik masrafı yaptığı görülmüştür. %6,43'nün 0-500 TL, %1,43'nün 3000-3500 TL mazot masrafı yaptığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.22).

Çizelge 4.22. Üreticilerin Meyve Olduğu Dönemdeki Toplam Masraf Durumları

Sulu dönemi masrafınız (Meyve olduğu dönem)	Değişkenler	Frekans	Yüzde(%)
İşçilik masrafı	0-500 TL	13	9,29
	500-1000 TL	42	30,00
	1000-1500 TL	43	30,71
	1500-2000 TL	26	18,57
	2000-2500 TL	7	5,00
	2500-3000 TL	5	3,57
	3000-3500 TL	4	2,86
	Toplam	140	100,00
Mazot masrafı	0-500 TL	9	6,43
	500-1000 TL	41	29,29
	1000-1500 TL	39	27,86
	1500-2000 TL	38	27,14
	2000-2500 TL	1	0,71
	2500-3000 TL	10	7,14
	3000-3500 TL	2	1,43
	Toplam	140	100,00
Toplam masraf	0-500 TL	6	4,29
	500-1000 TL	19	13,57
	1000-1500 TL	21	15,00
	1500-2000 TL	18	12,86
	2000-2500 TL	14	10,00
	2500-3000 TL	42	30,00
	3000-3500 TL	5	3,57
	3500-4000 TL	8	5,71
	4000-4500 TL	5	3,57
	4500-5000 TL	2	1,43
	Toplam	140	100,00

Üreticilerin meyve olduğu yıl kültürel işlemler için yapmış oldukları masraflara bakıldığında; %17,86'nın budama için 0-1000 TL, %0,71'nin ise 10.000-11.000 TL harcadıkları görülmüştür. İlaçlama maliyeti için %10,71'nin 0-1000 TL, %0,71'nin ise 9000-10.000 TL harcadıkları tespit edilmiştir. Gübreleme için %8,57'nin 0-1000 TL, %1,43'nün ise 19.000-20.000 TL harcama yaptıkları görülmüştür. Bu sonuçlar bizlere artan girdi ve işçilik maliyetlerinin üreticiyi zorladığını budamayı her yıl değilse aralıklarla yaptıklarını, ilaçlama yaparken muadil firmalara yöneldiklerini ve gübrelemeyi meyvenin var olduğu yıl yapmaya çalıştıklarını göstermiştir (Çizelge 4.23).

Çizelge 4.23. Üreticilerin Meyve Olduğu Dönemdeki Toplam Masraf Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Budama maliyeti	0-1000 TL	25	17,86
	1000-2000 TL	36	25,71
	2000-3000 TL	37	26,43
	3000-4000 TL	15	10,71
	4000-5000 TL	11	7,86
	5000-6000 TL	5	3,57
	7000-8000 TL	7	5,00
	8000-9000 TL	1	0,71
	9000-1000 TL	2	1,43
	1000-1100 TL	1	0,71
	Toplam	140	100,00
İlaçlama maliyeti	0-1000 TL	15	10,71
	1000-2000 TL	52	37,14
	2000-3000 TL	31	22,14
	3000-4000 TL	23	16,43
	4000-5000 TL	7	5,00
	5000-6000 TL	3	2,14
	6000-7000 TL	4	2,86
	7000-8000 TL	2	1,43
	8000-9000 TL	2	1,43
	9000-1000 TL	1	0,71
	Toplam	140	100,00
Gübreleme maliyeti	0-1000 TL	12	8,57
	1000-2000 TL	19	13,57
	2000-3000 TL	28	20,00
	3000-4000 TL	21	15,00
	4000-5000 TL	6	4,29
	5000-6000 TL	1	0,71
	6000-7000 TL	21	15,00
	7000-8000 TL	10	7,14
	8000-9000 TL	2	1,43
	9000-1000 TL	4	2,86
	1000-1100 TL	1	0,71
	11000-12000 TL	7	5,00
	13000-14000 TL	4	2,86
	17000-18000 TL	2	1,43
	19000-20000 TL	2	1,43
	Toplam	140	100,00

4.4. Antep Fıstığı Üretimine Yönelik Bilgiler

Üreticilerin %100'nün destekleme başvurusunda bulunduğu görülmüştür. Bu sonuç bize desteklemenin üreticiler tarafından kullanıldığını göstermektedir (Çizelge 4.24).

Çizelge 4.24. Üreticilerin Desteklemeye Başvurma Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Antep fıstığı üretimi için desteklemeye bilgisi	Evet	140	100,00

Ankete katılan üreticilerin %100'nün mazot ve gübre desteğinden faydalandığı görülmüştür. Havza bazlı destekleme modeline göre, çalışmanın yapıldığı bölgede antepfıstığı, sadece mazot ve gübre sübvansiyonları olarak desteklenmektedir (Çizelge 4.25).

Çizelge 4.25. Üreticilerin Destekleme Durumları

Aldığı desteklemeler	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
İlk tesis desteği	Hayır	140	100,00
Mazot desteği	Evet	140	100,00
Gübre desteği	Evet	140	100,00
İyi tarım desteği	Hayır	140	100,00

Üreticilerin %9,68'nin dosya hazırlama zorluğundan, %74,19'nun yetersiz destek miktarından, %6,45'nin bilgisi olmamasından ve %9,68'nin ise ödemelerin uzun sürmesinden dolayı destekleme talebi olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar bize destekleme işlemlerinin daha kolay hale gelmesinin, miktarının arttırılmasının, bilgilendirmelerin daha çok yapılması ve ödemelerin daha kısa sürelerde yapılması gerektiğini göstermektedir (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26. Üreticilerin Desteklemeyi Talep Etmeme Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Desteklemeye başvurmama nedenleri	Dosya hazırlama zorluğu	3	9,68
	Yetersiz destek miktarı	23	74,19
	Bilgisi olmaması	2	6,45
	Ödemelerin uzun sürmesi	3	9,68
	Toplam	31	100,00

Üreticilerin %100'nün hasat sonrası ürününü komisyoncu ve tüccar vasıtası ile sattığı görülmüştür. Üreticinin sattığı ürünün bedelini daha kolay alması bu sonucun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Çizelge 4.27).

Çizelge 4.27. Ankete Katılan Üreticilerin Antep Fıstığını Satış Yeri Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Ürün satış yeri	Komisyoncuya/tüccara devrediyorum	140	100,00

Üreticilerin ürünlerini satarken tercih nedenlerine bakıldığında; %22,41'nin yüksek fiyatı beklediğini, %18,39'nun ödeme şeklini dikkate aldığı, %16,67'nin kolay bir şekilde alım-satım yapılan yerleri tercih ettiği, %19,54'nün tahsilatı kolay olan yerleri tercih ettiği, %22,13'nün tanıdık bir komisyoncuyu tercih ettiği görülmüştür. Bu sonuçlar bizlere antep fıstığı üreticisinin satış esnasında ürünü için yüksek fiyatın oluştuğu dönemi beklediğini, komisyoncunun tanıdığı bir kişi olmasına dikkat ettiği ve ürün bedelini kolay bir şekilde alacağı kişiler ticaret yapmaya özen gösterdiğini göstermiştir (Çizelge 4.28).

Çizelge 4.28. Üreticilerin Antep Fıstığının Satış Yerleri Tercih Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Satış yeri tercih nedenleri	Yüksek fiyat	78	22,41
	Ödeme şekli	64	18,39
	Kolay alım-satım	58	16,67
	Tahsilât kolaylığı	68	19,54
	Tanıdık olması	77	22,13
	Diğer	3	0,86
	Toplam	348	100,00

Üreticilerin %100'nün ürününü satarken fiyatın yüksek olduğu dönemi beklediği ve satış bedelini peşin almayı tercih ettiği görülmüştür. Üreticinin ürünü satarken piyasayı takip ederek fiyatın yükseldiği dönemi beklediği bedelini peşin olarak aldığı yerleri tercih ettiği görülmüştür (Çizelge 4.29).

Çizelge 4.29. Antep Fıstığının Satış Zamanı ve Bedelini Belirleme Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Satış zamanını belirleme durumu	Yüksek fiyatın oluşması durumuna göre satıyorum	140	100,00
Satış bedelini alma türü	Peşin	140	100,00

4.5. Antep Fıstığında Periyodisiteye Ait Bilgiler

Ankete katılan üreticilerin %20,85'nin kuraklığı, %20,63'nün düzensiz yağışı, %19,96'nın zirai don olayını, %21,97'nin doluyu ve %16,59'nun rüzgâr/fırtınayı üretimi olumsuz etkileyen faktörler olarak gördüğü tespit edilmiştir. İklim değişikliğinin etkisi ile antep fıstığı üretimi son yıllarda olumsuz olarak etkilenmeye başlamıştır. Periyodisite gösteren bu meyve türünde iklim değişikliği istenmeyen sonuçlara yol açmaktadır (Çizelge 4.30).

Çizelge 4.30. İklim Olaylarından Üretimi Olumsuz Etkileyenler

Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Kuraklık	93	20,85
Düzensiz yağış	92	20,63
Don	89	19,96
Dolu	98	21,97
Rüzgâr/fırtına	74	16,59
Toplam	446	100,00

Üreticilerin %100'nün verim kaybına neden olan periyodisite hakkında bilgi sahibi olduğu, üretimdeki dalgalanmanın piyasa fiyatını etki ettiğini, periyodisitenin piyasa fiyatları üzerinde çok etkisi olduğunu ve periyodisitenin şiddetini azaltıcı yöntemler hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Bu sonuçlar bize antep fıstığı üreticilerinin periyodisiteyi bildiklerini ve önleme adına kendi uygulamalarını imkânları çerçevesinde yapmaya çalıştıklarını ürünlerinin değer kaybetmemesi adına mücadele ettiklerini göstermiştir (Çizelge 4.31).

Çizelge 4.31. Üreticilerin Periyodisite Hakkında Bilgi Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Antep fıstığında görülen periyodisite hakkında bilgisi	Evet	140	100,00
Antep fıstığı üretimindeki dalgalanma piyasa fiyatlarına etkisi	Evet	140	100,00
Periyodisite piyasa fiyatlarını etkileme durumu	Çok etkiler	140	100,00
Antep fıstığında görülen periyodisitenin şiddetini azaltıcı yöntemlerin bilgi durumu	Evet	140	100,00

Ankete katılan üreticilerin periyodisitenin etkisini azaltmak amacı ile %14,56'nın periyodisite gösteren çeşitlerden kaçındıkları, %17,09'nun uygun sulama yöntemi kullandığı, %20,58'nin gübreleme yaptığı, %17,86'nın hastalık ve zararlılarla mücadele ettiği, %12,43'nün uygun anaç kullandığı ve %17,48'nin düzenli olarak budama yaptığı görülmüştür.

Türker ve ak (2007)'de yapılan çalışmada elde edilen bulgulara göre en yüksek verimin siirt, en az verimin ise halebi çeşidinde olduğunu bildirmiştir. Bu veriler doğrultusunda eğitim yayım çalışmalarında periyodisiteye eğilimi az, verimi yüksek olan çeşitlerin üreticilere anlatılması olumlu sonuç verecektir (Çizelge 4.32).

Çizelge 4.32. Üreticilerin Periyodisiteye Önlem Alma Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Antep fıstığı üretimindeki ürün kayıplarını (periyodisite) azaltmak için sizce ne tür önlemler almak bu olumsuzluğu engeller	Periyodisite gösteren çeşitlerden kaçınmak	75	14,56
	Uygun sulama yöntemi kullanımı	88	17,09
	Gübreleme yapmak	106	20,58
	Hastalık ve zararlılarla mücadele	92	17,86
	Uygun anaç kullanımı	64	12,43
	Düzenli budama yapmak	90	17,48
	Toplam	515	100,00

Üreticilerin peridositeyi önlemeye yönelik kullandıkları yöntemlere bakıldığında; %100'nün periyodisiteyi önlemeye yönelik bir yöntem denediği, gübreleme yaptığı, hastalık ve zararlılar ile mücadele ettiği ve düzenli olarak budama yaptığı görülmüştür.

Üreticilerin %100'nün periyodisite gösteren çeşitlerden kaçınmadığı, uygun anaç kullanmadığı ve %90'nın uygun sulama yöntemi kullanmadığı görülmüştür. Çalışmaya katılan üreticilerin tamamı periyodisite ile ilgili bilgi sahibi olduklarını vurgulamıştır. Tarımsal yayım çalışmalarında bu konu detaylı bir şekilde üreticilere aktarılmalıdır (Çizelge 4.33).

Işık (2016)'da yapmış olduğu çalışmada sulamaya açılan alanların artması özellikle toprakta bulunan aktif kirecin aktif hale geçmesine neden olmaktadır. Bu nedenle antepfıstığı bahçelerinde yapraktan gübrelemenin ilkbahar döneminde mutlaka yapılması gerekmektedir. Tarımsal yayım çalışmalarında bu konu detaylı bir şekilde üreticilere aktarılmalıdır.

Çizelge 4.33. Üreticilerin Periyodisiteyi Önlemeye Yönelik Kullandıkları Yöntemler ve Etki Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Antep fıstığı bahçenizde periyodisiteyi azaltmak için denediğiniz yöntem durumu	Evet	140	100,00
Periyodisite gösteren çeşitleri tercih etmeme durumu	Hayır	140	100,00
Uygun sulama yöntemi kullanımı	Hayır	126	90,00
Gübreleme yapma durumu	Evet	140	100,00
Hastalık ve zararlılarla mücadele durumu	Evet	140	100,00
Uygun anaç kullanıyor kullanım durumu	Hayır	140	100,00
Düzenli budama yapma durumu	Evet	140	100,00

Üreticilerin %100'nün üretim yaptıkları alana tarımsal sulama suyu gelirse bahçelerini sulayacakları görülmüştür. Bununla birlikte çiftçilerin %17 si sulama yaparak periyodisiteyi önlemeye çalışmaktadır (Çizelge 4.34).

Çizelge 4.34. Üreticilerin Antep Fıstığında Sulama İmkanı Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Önümüzdeki dönemde bahçenizin bulunduğu alana tarımsal su imkanı gelirse sulama yapma durumu	Evet	140	100

Üreticilerin %100'nün budama işlemini kasım ayı içerisinde yaptığı, periyodiste etkisini azaltmak adına fosforlu gübre kullandığı görülmüştür. Ankete katılan üreticilere periyodisite şiddetini azaltmak için yaptığınız kültürel uygulamalar veriminizi arttırdı mı sorusu sorulduğunda %0.71'i değiştirmedi, %99,29'u arttırdı şeklinde cevap vermiştir. Bu sonuçlar bize antep fıstığı üreticisinin budama zamanı olarak ağaçların yaprak döküp dinlenmeye geçtiği dönemi beklediklerini, ürün miktarını arttırmak için fosforlu gübre kullandıklarını göstermiştir. Üreticilerin verim kayıplarını azaltmak amacı ile uyguladıkları yöntemlerin birim alan verimlerini arttırdığı da tespit edilmiştir (Çizelge 4.35).

Çizelge 4.35. Ankete Katılan Üreticilerin Antep Fıstığında Periyodisiteyi Önlemeye Yönelik Kullanılan Yöntemler ve Etki Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Budama işlemini dönemi	Kasım	140	100,00
Periyodisiteye yönelik hangi gübre türü kullanımı	Fosforlu gübre	140	100,00
Periyodisite şiddetini azaltmak için yaptığınız uygulamalar birim alan veriminizi etki durumu	Değişmedi	1	0,71
	Arttırdı	139	99,29
	Toplam	140	100,00

Üreticilerin %100'nün gübre kullanmadan önce mutlaka toprak analizi yaptığı ve ürün hasatını kırmızı hasat olarak yaptığı görülmüştür. Son yıllarda artan girdilerin başında gübre gelmektedir antep fıstığı bahçelerinin kıraç alanlarda olması gübre kullanımını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle doğru gübre kullanımı için toprak analizi yapılması gerekmektedir. Üreticilerin geçmişten gelen alışkanlıkları nedeni ile kırmızı hasat yapmaları yaygın olarak görülmektedir. Antep fıstığında son dönemlerde yeşil hasatında yapıldığı bilinmektedir (Çizelge 4.36).

Çizelge 4.36. Üreticilerin Toprak Analizi Yapma ve Hasat Zamanı Durumları

	Değişkenler	Frekans(N)	Yüzde(%)
Bahçenizde gübre kullanmadan önce toprak analizi yapma durumu	Evet	140	100,00
Antep fıstığı bahçenizde hasad dönemi	Kırmızı hasat	140,00	100,00

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Periyodisiteyi önlemeye yönelik uygulamaların incelenmesinin tespiti adına yapılan bu çalışmada antep fıstığı üretiminin yoğun yapıldığı ilçelerde gayeli olarak seçilen 140 antep fıstığı üreticisi ile yüz yüze anket yapılmış olup, elde edilen veriler incelenerek analiz edilmiştir.

Üreticiler ile yapılan anket çalışması sonucunda üreticilerin sosyo-ekonomik durumları, üretim girdi maliyetleri ve üretim kaybına neden olan periyodisitenin etkisini en aza indirmek için yaptıkları kültürel önlemlerin belirlenmesi için gerekli olan durum incelenmiştir. Anket sonucunda elde edilen verilerin analizinde SPSS analiz metodu kullanılmıştır.

Çalışmada üreticilerin periyodisitenin etkisini en aza indirmek için yaptıkları uygulamaların belirlenmesi için frekans analizi yardımı ile üreticilerin sosyo-ekonomik özellikleri incelenmiştir. Çalışma bölgesindeki üreticilerin yaşı, eğitim durumları, üretici örgütlerine üye olma durumları, hane halkı sayıları, toplam yıllık gelirleri, üreticilerin çiftçilik deneyimleri bireysel özelliklerini oluşturan değişkenlerdir. Bu bireysel özellikleri oluşturan değişkenler periyodisiteyi önlemeye yönelik uygulamalarında hem bilinç düzeylerini hem de yapılan önlemlerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada, antep fıstığı üreticilerinin eğitim durumlarının periyodisiteyi önlemeye yönelik bilinç düzeyleri üzerinde nasıl bir etki yaptığının belirlenmesi için frekans analizinden yararlanılmıştır. Yapılan test sonucu üreticilerin üretici örgütlerine üye olma durumlarının, periyodisiteyi önlemeye yönelik bilinç düzeyleri üzerinde farkındalık yaratma kararları üzerinde etkili bir özellik olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan çözümlemede katılımcıların üretici örgütlerine üye olma durumlarında, periyodisite hakkında bilinç düzeylerinin de artacağı belirlenmiştir.

Sonuç olarak antep fıstığı üretim alanlarında görülen en büyük sıkıntı bahçe tesislerinin verimsiz kıraç alanlara yapılmış olmasıdır. İklim değişikliğinin etkisi ile her geçen yıl yağış miktarı azalmaktadır. Bu durum sulanamayan bahçelerde periyodisitenin etkisini arttırmaktadır.

Anket yapılan üreticilerin en büyük isteği tarımsal sulama projelerine antep fıstığı bahçelerinin entegre edilerek sulamaya açılmasıdır. Güney Doğu Anadolu bölgesi ve Şanlıurfa ilinde özellikle yıl boyunca her mevsim güneş ışığı alma potansiyeli yüksek olduğundan alternatif enerji kaynağı olan güneş enerji sistemlerinden tarımsal amaçlı sulama projelerine eklenmeli ve desteklenmelidir.

Dünya üzerinde ve özellikle ülkemizde değişen iklim şartları nedeni ile iklime uyum sağlayabilecek çeşitlerin tespit edilerek bahçelerde aşılama yöntemi ile yaygınlaştırılması gerekmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı ve tarımsal örgütlerinde iş birliği ile üreticilerin bu konularda bilinçlenmesine yönelik tarımsal yayım faaliyetlerine ağırlık vermeleri gerekmektedir.

KAYNAKLAR

ACAR, İ., ASLAN, N., ASLAN, H., BİLİM, C., ve İLİKÇİOĞLU, E., 2012. Antepfıstığında Geliştirilen Yeni Çeşitler Tekin ve Barak Yıldızı, Antepfıstığı araştırma dergisi. 1:10-10

AÇAR, İ., 2004. Ceylanpınar'da Seçilmiş Tozlayıcı Antep fıstığı(Pistacia vera L.) Tiplerinin Bazı Dişi Çeşitlerde Meyve Tutumu ve Meyve Kalitesi Üzerine Etkileri. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana, 159s.

AÇAR, İ. S. TAHTACI, A. ARPACI, S. ve KARADAĞ, S., 2005. Determination of Effect of Plant Regulator Applications on Alternate Bearing in Pistachios under Suitable Growing Conditions. IV International Symposium on Pistachios and Almonds. 22-25 May 2005. Tahran. İran. Abstracts Book. P. 82.

AK, B. E., 1992. Değişik Pistacia Türlerine Ait Çiçek Tozlarının Antepfıstıklarında Meyve Tutumu ve Meyvelerin Kaliteleri Üzerine Etkileri. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana, 210s.

AK, B. E., ve KASKA, N., 1992. Antep fıstıklarında periyodisite sorunu, nedenleri ve değişik çeşitlerdeki durumu. Türkiye I. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi. 13-16 Ekim, İzmir, s.67-72.

ARPACI, S., AKKÖK, F., ve TEKİN, H., 1995. Sulu ve Kuru Koşullardaki Antep Fıstığı Yetiştiriciliğinde Verim ve Ürün Kalitesindeki Değişimlerin İncelenmesi. Türkiye II. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi, 3-6 Ekim, Adana, s.429–433.

AYFER, M., 1990. Antepfıstığının Dünyada ve Türkiye'deki Dünü, Bugünü ve Geleceği. Türkiye I. Antep fıstığı Sempozyumu, 11-12 Eylül, Gaziantep, s.14.

BALTA, F., Yarılgaç, T., AŞKIN, M. A., BALTA, M. F., MURADOĞLU, F. ve ŞEN, S. M., 2003. Pervari'de (Siirt) Yetiştirilen Siirt Fıstık Çeşidi (Pistacia vera) ile Silvan'da 74 (Diyarbakır) Yetiştirilen Yabani Antep Fıstıklarının Morfolojik ve Pomolojik Özellikleri. Türkiye IV Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi. 08-12 Eylül2003,Antalyas.99-102.

BİLGEL, L. 2001. Antepfıstığında Sulamanın Verim ve Kaliteye Etkisi., Araştırma Enstitüsü., Antep fıstığı Araştırma Dergisi., Sayı No:1.

ÇETİNKAYA, H., 2004. Mutlak ve Oransal Periyodisite gösteren Bazı Antep fıstığı Çeşitlerinde Periyodisite ile içsel Hormonlar, Karbonhidrat ve Bitki Besin Maddeleri Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana, 227s.

FAOFOSFAT, 2020. Gıda ve Tarım Örgütü İstatistikleri. Dünya Antep Fıstığı Üretimi verileri.

GAİB, 2021. Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri. Türkiye Antep Fıstığı Üretiminde İhracat verileri.

IŞIK, Y., 2016. Şanlıurfa İli Antep Fıstığı (Pistacia vera L.) Bahçelerinin Mikro Besin İçeriklerinin Belirlenmesi. Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa, 50s.

İRVEN, P., 2019. Şanlıurfa İlinde Antep Fıstığı Üretiminde Tarım Sigortası Yapılmasını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa, 30s.

KANBER, R., EYLEN, M., KÖKSAL, H. ve YÜKSEL, G., 1990. Güneydoğu Anadolu Koşullarında Antep fıstığı(Pistacia vera L.) Verim ve Su Tüketiminin İrdelenmesi. Türkiye I. Antep fıstığı Sempozyumu, 11-12 Eylül, Gaziantep, s.261-267.

KANBER, R., Yükçeken, Y., Köksal, H., Önder, S., Ünlü, M., Sezen, ve S.M., Özekinci, B., 2000. Damla Sulama Yöntemiyle Fergitasyon Uygulamalarının Anetp Fıstığında Gelişme , Verim ve Periyodisiteye Etkisinin İncelenmesi. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi, Tar. Yap. Ve Sul. Böl. Ara Sonuç Raporu, Adana, s. 20.

KARA, F. Ö., ve BİNİCİ, T., 2021.Üreticilerin Sulama Öncesi Bilgilerinin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi: Suruç Ovası Örneği. Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi 8(3):772-783,2021.

ÖZBEK, S., (1978). Özel Meyvecilik (Kışın Yaprağını Döken Meyve Türleri) Ç. Ü. Ziraat Fak. Yayınları No: 128 S.322-364 Adana

ŞBB, 2017. Şanlıurfa İli Tanıtım Sunumu, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi.

TEKİN, H., 1990. Mevcut Antep fıstığı Çeşitleri ile Seleksiyonla seçilen Umutlu Tiplerin Karşılaştırılması. Türkiye I. Antep Fıstığı Sempozyumu(Bildiriler),11-12 Eylül 1990, Gaziantep.

TEKİN, H., 1992. Gaziantep Yöresinde Topraktan ve Yapraktan Farklı Gübre Uygulamalarının Antepfıstığının Yaprak Bileşimi, Gelişme, Verim ve Ürün Kalitesine Etkisinin Araştırılması. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana, 107s.

TEKİN, H., ARPACI, S., ATLI, H. S. AÇAR, İ., KARADAĞ, S., YÜKÇEKEN, Y. ve YAMAN, A., 2001. Antep Fıstığı Yetiştiriciliği. Antep fıstığı Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları, Gaziantep, 132s.

TÜİK, 2020. Tarımsal Fiyat İstatistikleri Veri Tabanı, Türkiye İstatistik Kurumu. Türkiye Antep Fıstığı Üretimi ve Verimi.

TÜİK, 2015. Antep Fıstığı Sektörünün Geliştirilmesi Projesi. Mevcut Durum Analizi ve Gelişim Stratejileri: Ağustos.2015.

TÜİK, 2020. Bitkisel Üretim İstatistikleri Veri Tabanı, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). http://tuikapp.tuik.gov.tr/ 25 Haziran.

TÜİK, 2020.http://tuikapp.tuik.gov.tr/tarimsalfiyatapp/tarimsalfiyat.zul Erişim Tarihi: 25 Haziran. 2020.

TÜRKER, S., ve AK, B. E., 2007. Bazı Antep Fıstığı Anaçlarının Değişik Çeşitlerde Verim Üzerine Etkileri. GAP V. Tarım Kongresi, 17-19 Ekim, Şanlıurfa, 14s.

EKLER

EK-1 Antep Fıstığı Üreticilerine Sorulan Anket Soruları
ANTEP FISTIĞI BAHÇELERİNDE PERİYODİSİTEYİ ÖNLEMEYE YÖNELİK UYGULAMALARIN İNCELENMESİ: ŞANLIURFA İLİ ÖRNEĞİ

Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü 'Antep Fıstığı Bahçelerinde Periyodisiteyi Önlemeye Yönelik Uygulamaların İncelenmesi: Şanlıurfa İli Örneği' İsimli yüksek lisans tez çalışması kapsamında hazırlanan anket çalışmasıdır. Anketlere vermiş olduğunuz cevaplar bilimsel amaçlı olarak kullanılacak olup üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır.

Prof. Dr. Turan BİNİCİ
Ziraat Müh.
Özlem ÇEÇAN

Anket No	.....	İlçe	.....	Köy/Mahalle	.....
Anketör	.....	Tarih	...../...../2020		

I. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1	Yaşınız	.....		***K1***
2	Cinsiyetiniz	0) Kadın	1) Erkek	***K2***
3	Medeni durumunuz	0) Bekâr	1) Evli	***K3***
4	Aile tipiniz			***K4***
	0) Çekirdek aile (Anne, baba ve bekar çocuklar)	1) Geniş aile (Birden fazla evli çiftin bulunduğu aile)		
5	Çocuk sayısı	a) Erkek çocuk sayısı	.....	***K5A***
		b) Kız çocuk sayısı	.....	***K5B***

6	Eğitim Durumunuz							***K6***
	1) Okur Yazar Değil	2) Okur Yazar	3) İlk Okul Mezunu	4) Orta Okul Mezunu	5) Lise Mezunu	6) Ön Lisans & Lisans	7) Lisans Üstü	
7	**<u>Evli İseniz</u>** Eşinizin Eğitim Durumu ***(Evli Değilseniz Lütfen 8. Soruya Geçiniz)***							***K7***
	1) Okur Yazar Değil	2) Okur Yazar	3) İlk Okul Mezunu	4) Orta Okul Mezunu	5) Lise Mezunu	6) Ön Lisans & Lisans	7) Lisans Üstü	

8	Aile işgücü sayısı	a) Ailede çiftçilikle uğraşan birey sayısı	----------	***K8A***
		b) Ailede tarım dışı işlerle uğraşan birey sayısı	----------	***K8B***
		c) Toplam çalışan sayısı	----------	***K8C***

9	Ailenin esas gelir kaynağı						***K9***
	1) Çiftçilik	2) Memurluk	3) İşçilik	4) Esnaflık ve zanaatkarlık	5) Komisyonculuk	6) Diğer ----------	

10	Siz kaç yıldır çiftçilikle uğraşmaktasınız ***(15 yaş üzeri değerlendirilecektir)***	----------	***K10***
11	Sosyal güvenceniz var mı?	0) Hayır / 1) Evet	***K11***

12	**<u>Sosyal güvenceniz varsa</u>** aşağıdakilerden hangisi?					***K12***
	1) SGK	2) Bağ-Kur	3) Emekli Sandığı	4) Yeşil Kart	5) Özel Sigorta	

13	ÇKS kaydınız var mı ?	0) Hayır	1) Evet	***K13***
14	Herhangi bir üretici örgütüne üye misiniz ?	0) Hayır	1) Evet	***K14***

15	**<u>Üretici örgütlerine üye iseniz</u>** hangi/hangilerine üyesiniz			
	a) Ziraat odaları	0) Hayır	1) Evet	***K15A***
	b) Tarım kredi kooperatifi	0) Hayır	1) Evet	***K15B***
	c) Tarımsal üretim ve yetiştiricilik kooperatifi	0) Hayır	1) Evet	***K15C***
	d) Tarımsal pazarlama kooperatifi	0) Hayır	1) Evet	***K15D***
	e) Üretici ve yetiştirici birlikleri	0) Hayır	1) Evet	***K15E***
	f) Sulama birlikleri	0) Hayır	1) Evet	***K15F***

16	a) Sizce tarımsal faaliyetlerde örgütlenme (Koop.Birlik vb.) gerekli midir ?	0) Hayır	1) Evet	***K16***

6				***A***
	b) Antep fıstığıile ilgili eğitim aldınız mı?	0) Hayır	1) Evet	***K16 B***
	c) **<u>Eğitim aldıysanız</u>** nereden aldınız?	.....		***K16 C***
17	a) Hanenin yıllık tarımsal geliri	..... (TL)		***K17 A***
	b) Hanenin yıllık tarım dışı geliri	..... (TL)		***K17 B***
	c) Hanenin yıllık toplam geliri	..... (TL)		***K17 C***

II. İŞLETME ÖZELLİKLERİ

18	Hangi tarımsal alanda üretim yapıyorsunuz? ***(Üretim yapılmıyorsa boş bırakınız)***						
	a) Bitkisel Üretim				1) Tarla Tarımı yapılan alan	.....(da)	***K18A1***
					2) Bahçe Tarımı yapılan alan	.....(da)	***K18A2***
					3)A.Fıstığı Tarımı yapılan alan	.....(da)	***K18A3***
					4) Örtü altı Tarımı yapılan alan	.....(da)	***K18A4***
	b) Hayvancılık	0) Hayır	1) Evet	***K18B***	1) Büyükbaş Hayvan sayısı	.....(baş)	***K18B1***
					2) Küçükbaş Hayvan sayısı	.....(baş)	***K18B2***
					3) Kanatlı Hayvan sayısı	.....(baş)	***K18B3***

19	Tarımsal kredi kullanıyor musunuz?		0) Hayır	1) Evet	***K19***
20	**<u>Kredi kullanıyorsanız</u>** hangi tarımsal faaliyetleriniz için kredi kullanıyorsunuz	a) Tohum	0) Hayır	1) Evet	***K19A***
		b) Sulama sistemi	0) Hayır	1) Evet	***K19B***

		c) Gübreleme	0) Hayır	1) Evet	***K19C***
		d) İlaç	0) Hayır	1) Evet	***K19D***
		e) Bakım ve onarım	0) Hayır	1) Evet	***K19E***
		f) Makine, alet ve ekipman alımı	0) Hayır	1) Evet	***K19F***
		g) İşletmeyi büyütme (ahır, depo, silo)	0) Hayır	1) Evet	***K19G***

21	Arazı varlığınız ve üretim şekliniz							
	Mülkiyet Durumu	Kuru (da)	Sulu (da)	Sulama kaynağı			Parça sayısı	Toplam arazi (da)
				1) Kanal	2) Kuyu	3) Her ikisi		
	Mülk	***A1***	***A2***	***A3***			***A4***	***A5***
	Kira	***B1***	***B2***	***B3***			***B4***	***B5***
	Ortaklık	***C1***	***C2***	***C3***			***C4***	***C5***

22	Bahçe sulama şekliniz ***(kullanım yoğunluğu göre numaralandırınız).***				***K22A***
					K22B
	1)Yağmurlama/karıklama	2)Damlama	3)Salma	4)Salma/karıklama	***K22C***
					K22D

23	Aşağıdaki faaliyetlerde bilgi ve uygulama kaynaklarını belirtiniz					
		1.Kendim	2 Diğer üreticiler	3.Şahıs ve firmalar	4.Tekniker/ Mühendis	
	Sürüm					***K23A***
	Sulama					***K23B***
	Budama					***K23C***
	İlaçlama					***K23D***
	Gübreleme					***K23E***

III. ANTEP FISTIĞI ÜRETİMİNE YÖNELİK MALİ BİLGİLER

	HASAT ÖNCESİ		**Meyve Olmadığı Dönem**			**Meyve Olduğu Dönem**		
24	Sürüm sayısı				***K24A***			***K24B***
25	Sürümde kullanılan ekipman	Pulluk	0)Hayır	1)Evet	***K25A***	0)Hayır	1)Evet	***K25D***
		Kültüvator	0)Hayır	1)Evet	***K25B***	0)Hayır	1)Evet	***K25E***
		Gobledisk	0)Hayır	1)Evet	***K26C***	0)Hayır	1)Evet	***K25F***
26	Hasat Öncesi İş Gücü	Aile	0)Hayır	1)Evet	***K26A***	0)Hayır	1)Evet	***K26C***
		Yabancı	0)Hayır	1)Evet	***K26B***	0)Hayır	1)Evet	***K26D***

	Kullanımı							
27	Sürüm dönemi çapalama dahil maliyetiniz (TL)	Makine kiralama	.....(TL)			.....(TL)		***K27A***
		İşçilik	.....(TL)			.....(TL)		***K27B***
		Mazot	.....(TL)			.....(TL)		***K27C***
		Toplam masraf	.....(TL)			.....(TL)		***K27D***
28	Sulama maliyeti		.....(TL)			.....(TL)		***K28A***
	Budama maliyeti		.....(TL)			.....(TL)		***K28B***
	İlaçlama maliyeti		.....(TL)			.....(TL)		***K28C***
	Gübreleme maliyeti		.....(TL)			.....(TL)		***K28D***
	Elektrik maliyeti		.....(TL)			.....(TL)		***K28E***
	Bekçi maliyeti		.....(TL)			.....(TL)		***K28F***
	HASAT SONRASI		**Meyve Olmadığı Dönem**			**Meyve Olduğu Dönem**		
29	Hasatta İş Gücü Kullanımı	Aile	0)Hayır	1)Evet	***K29A***	0)Hayır	1)Evet	***K29D***
		Yabancı	0)Hayır	1)Evet	***K29B***	0)Hayır	1)Evet	***K29E***
		Makine	0)Hayır	1)Evet	***K29C***	0)Hayır	1)Evet	***K29F***
30	Makine kiralama gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30A***
	İşçilik gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30B***
	Mazot gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30C***
	Nakliye gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30D***
	Toz ayırma gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30E***
	Kavlatma gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30F***
	Torba ve bez gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30G***
	Depolama gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30H***
	Bekçi gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30J***
	Komisyoncu gideri		.....(TL)			.....(TL)		***K30K***

IV. ANTEP FISTIĞI ÜRETİMİNE YÖNELİK BİLGİLER

31	Antep fıstığı üretimi için desteklemelere başvuruyor musunuz?		0)Hayır	1)Evet	***K31***
32	Aldığı desteklemeler	İlk tesis desteği	0)Hayır	1)Evet	***K32A***
		Mazot desteği	0)Hayır	1)Evet	***K32B***
		Gübre desteği	0)Hayır	1)Evet	***K32C***
		İyi tarım	0)Hayır	1)Evet	***K32D***
		Diğer.....			
33	Desteklemeye başvurmuyor ise nedenleri (öncelik sırası)				***K33A*** ***K33B***
	1)Dosya hazırlama zorluğu	2) Yetersiz destek miktarı			***K33C***
	3) Bilgisi olmaması	4) Ödemelerin uzun sürmesi			***K33D***
34	Ürün satış yeri				***K34***
	1. Kendim buluyorum	2. Komisyoncuya/tüccara devrediyorum	3.Her ikisi		
35	Satış yeri tercih nedenleri (öncelik sırasına göre)				***K35A*** ***K35B*** ***K35C***
	1)Yüksek fiyat	2)Ödeme şekli (peşin)	3)Kolay alım satım		***K35D***
	4) Tahsilat kolaylığı	5) Tanıdık olması	Diğer.....….		***K35E***
36	Satış zamanını neye göre belirliyorsunuz?				***K36***
	1) Hasat eder etmez satıyorum	2) Nakite ihtiyacımın olması durumuna göre			
	3) Yüksek fiyatın oluşması durumunda satıyorum	4) Depolama imkanıma göre bekliyorum			
	Diğer.....….				
37	Satış bedelini genellikle nasıl alıyorsunuz?				***K37***
	1. Peşin	2. Vadeli	3. Bir kısmı peşin bir kısmı vadeli		

V. ANTEP FISTĞINDA PERİYODİSİTE

38	Aşağıdaki iklim olaylarından hangileri üretiminizi olumsuz etkiler ***(Etki derecesine göre ilk 3 sırayı belirtiniz)***				***K38A***
	1) Kuraklık	2) Düzensiz Yağış	3) Don		***K38B***
	4) Dolu	5) Rüzgâr / Fırtına			***K38C***
39	Antep fıstığında görülen periyodisite (bir yıl ürün verip, sonraki yıl az ürün vermesi) hakkında bilginiz var mıdır?		0) Hayır	1) Evet	***K39***
40	Antep fıstığıüretimindeki dalgalanma (periyodisite) piyasa fiyatlarını sizce etkiler mi?		0) Hayır	1) Evet	***K40***
41	Peryodisite piyasa fiyatlarını ne derece etkilemektedir?				***K41***
	1) Hiç etkilemez	2) Az etkiler	3) orta derecede etkiler		
	4)Etkiler	5)Çok etkiler			
42	Antepfıstığında görülen Periyodisitenin şiddetini azaltıcı/önleyici yöntemlerinin olduğunu biliyor musunuz?		0) Hayır	1) Evet	***K42***
43	Antep fıstığıüretimindeki ürün kayıplarını azaltmak için sizce (periyodisite) ne				***K43A***

	tür önlemler almak bu olumsuzluğu engeller ***(önem derecesine göre sıralayınız)***				
	1) Periyodisite gösteren çeşitlerden kaçınmak	2) Uygun sulama yöntemi kullanımı			***K43B*** ***K43C***
	3) Gübreleme yapmak	4) Hastalık ve zararlılarla mücadele etmek			***K43D***
	5)Uygun anaç kullanımı	6)Düzenli budama yapmak			***K43E*** ***K43F***
44	Antep fıstığıbahçenizde periyodisiteyi azaltmak için denediğiniz bir yöntem var mı?		0) Hayır	1) Evet	***K44***
45	Varsa hangisini yöntemleri kullanıyorsunuz.				
	1) Periyodisite gösteren çeşitlerden kaçınıyor musunuz?		0) Hayır	1) Evet	***K45A***
	2) Uygun sulama yöntemi kullanıyır musunuz?		0) Hayır	1) Evet	***K45B***
	3) Gübreleme yapıyır musunuz?		0) Hayır	1) Evet	***K45C***
	4) Hastalık ve zararlılarla mücadele ediyor musunuz?		0) Hayır	1) Evet	***K45D***
	5)Uygun anaç kullanıyor musunuz?		0) Hayır	1) Evet	***K45E***
	6)Düzenli budama yapıyor musunuz?		0) Hayır	1) Evet	***K45F***
46	**<u>Sulama yapıyorsanız</u>** Antep fıstığı bahçeniz de sulamayı hangi dönemde yapıyorsunuz?				***K46***
	1) Verimli		2) Verimsiz		
47	Sulamada hangi yöntemi kullanıyorsunuz?				***K47***
	1) Karık sulama	2) Toprak üstü sulama	3) Toprak altı sulama		
48	Sulama **<u>yapmıyorsanız</u>** nedeni nedir?				***K48A***
	1) Maliyetlerin yüksek olması	2) Arazinin sulamaya elverişsiz olması	3) Su kaynağının bulunmaması (Kanal, göl, kuyu vb.)		***K48B***
	Önümüzdeki dönemde bahçenizin bulunduğu alana tarımsal su imkanı gelirse sulama yapar mıydınız?		0) Hayır	1) Evet	***K48C***
49	Antep fıstığıDünya üretiminde önemli paya sahip olan ABD ve İran'ın üretimde sulama yaparak periyodisitenin etkisini azalttığını biliyor muydunuz?		0) Hayır	1) Evet	***K49***
50	Periyodisite şiddetini azaltma metotlarından biri olan budama işlemini hangi dönemde yapıyorsunuz				***K50***
	1)kasım-şubat	2) Kasım-mart	3)kasım	4)şubat veya mart	
51	**<u>Periyodisiteye yönelik gübre kullanıyorsanız</u>** hangi tür gübre kullanıyorsunuz?				***K51***
	1) Fosforlu gübreleme	2) Potasyumlu gübreleme	3) Yanmış çiftlik gübresi		
52	Periyodisite şiddetini azaltmak için yaptığınız uygulamalar birim alan verimizi arttırdı mı?				***K52***
	1) Hiç arttırmadı	2) Arttırmadı	3) Değişmedi	4) Arttırdı	Kesinlikle arttırdı
53	Bahçenizde gübre kullanmadan önce toprak analizi yapıyor musunuz		0) Hayır	1) Evet	***K53***
54	Antep fıstığıbahçenizde hasadı hangi dönemde yapmaktasınız? ***(Yeşil hasat veya kırmızı hasat)***				***K54***

	1)Yeşil hasat	2)Kırmızı hasat	3) Her ikiside	

ÖNERİLER
